

Liber
Bibliothecæ Academicæ Halensi
a
CHRISTOPH. ERNEST. CONONE,
Med. Doct. & Practico
Berolinensi,
TESTAMENTO DONATVS.
1729.

Ed. 25

TRIUMPHUS
NOBILISSIMO VISCERI

C O R D I

Post felicissimè tandem obrentam

D U C E

Celeberrimo Anatomico

THOMA BARTHOLINO

Ex totali Hepatis Clade

VICTORIAM

Primum quidem

H A F N I A E

A N . C I O I O C L I V

erectus

Jam verò

B A S I L E A E

repetitus

à

GEORGIO SEGERO, THORUNENSI,
Philos. & Med.

BASILEAE, Apud JOANNEM KÖNIG, 1661.

SUMMIS
Saluberrime Artis
PROCERIBUS.

DN. D. JOH. GUILIELMO MANNAGETTÆ,
Asclepiadarum verè Principi, Trium AA Augultifs. Imppp.
Proto-Medico, & totius Collegii Medici, quod Viennæ est,
Seniori Ampliffimo.

DN. D. JOHANNI CASPARO BAUHINO,
Potentifs. Gall. Regis & diverforum Germaniæ Princ. Ar-
chiatro, Medicinæ Practicæ Prof. Publ. & totius Collegii
Medici, quod Basileæ est, Decano p.t. Spectatiffimo.

DN. D. CHRISTOPHORO MEISNERO,
Inclutæ Reipubl. Thorunensis Physico Primario, Medicique
Collegii Seniori Graviffimo.

DN. D. JOHANNI DANIELI HORSTIO,
Archiatro Haffo-Darmftadiano, nuper Marpurgij, jam Gief-
fæ Medicinæ Prof. Publ. Primario.

DN. D. THOMÆ BARTHOLINO,
Medicinæ in Regia Hafniensi Antecessori & Decano perpe-
tuo.

DN. D. JOHANNI JACOBO WEPFERO,
Inclutæ Reipubl. Schaffhufianæ Archiatro Digniffimo.

DN. D. SIMONI SCHULTZIO,
Inclutæ Reipubl. Thorunensis Physico Ordinario Felicif-
fimo.

FAUTORIBUS AC AMICIS SUIIS

Gratiffiffimis

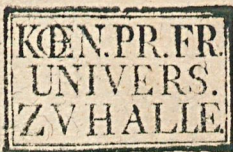
Hinc

CORDIS TRIUMPHUM

Devoto Corde

Dicat

A U T O R :

VIRO DOCTISSIMO

Dn. Georgio Segero Thorunensi,
Triumphum Cordis meditantis.

Sanguinis Imperium Cordi quod contulit Hepar,
BARTHLINI invento, dexteritate novâ,
Res est mira quidem ! majori ast digna triumpho
Extracta è latebris, Lympha decora, suis.
Invidiæ quamvis stimulis agitetur apertis:
Vidimus, & crebro nostra Theatra simul.
Hæc dum SEGERE applaudens jam laudibus effers,
Rem præstas dignam sedulitate tuâ.

Anno 1654.

OLAVS WORM, D. Med. Profess. Regius
Acad. p. t. Rector.

In Cl. & Doctiss. Viri
Dn. GEORGI SEGERI,
Triumphum Cordis.

Cor redit, & patriæ repetens vestigia sedis
Incipit ex extis quarere posse fidem.
Jam licet antiquos regni cognoscere cursus,
Raptâq; cor datâ Sc:ptra tenere manu.
Lympha suis redviva viis & fonte recurrit,
Et nivei lactis pocula mist afluunt.
Cormicat, & tandem sua cor præcordia sentit,
Quæq; aliis cecidit, jam probat esse sua.
Ultima nos tecum reddamus secula cordi,
Ut redeant Domino sceptrâ serena suo.
Obvius assurge, & fugientem siste triumphum;
Crede, tibi in laudis parte triumphus erit.

AUTOGRAPHI P.

Anno 1654.

THOMAS BARTHOLINUS.
Anat. & Med. Profess. Reg.

Ad Cl. VIRUM
DN. GEORGIUM SEGERUM,
Insuetum triumphum
CORDIS
edentem.

TRanseat ingenti sonitu nunc buccina rauca
Limina Doctorum; Gaudia fronte gerat,
Nescia concursus hostilis charta triumphat,
Præclangat: Martis nescia sanguinei.
Non fregit densas insignis acinace turmas;
Corpora non stravit; sustulit haud animans.
Iure triumphus adest tamen. Hec sublimis in ostro
Fulget, & antiquo cedis apollineæ.
Scilicet Hippocratis commissâ fideliter artis
Quicquid & Antiqui, vindicat ipsa, cluent.
Ter felix studium! quod pace trophæa meretur:
Ponere consuecit dignâq; serâ comis.
Bella choro Phœbi cedant, & classica libris;
Tutius hic lauros quisquis habere potest.

Anno 1654.

Sic amico candido applaudis

MARTIN BOGDAN.

AD AMICUM SEGERUM.

CORDI quē meruit paras TRIUMPHUM;
Et ritus revocas sagax vetustos.
Res haud AUGURIO caret secundo:
DICTATOR *medicâ cluas in arte.*

Anno 1654.

Hoc bonæ mentis omen addebat

SAMUEL EGGBERTUS.

In
QUERIMONIA CORDIS
emendanda.

Non mea sane culpa, Lector Benevole, neque etiam tam incuria Amici illius, cui officium corrigendi obruleram, quam nescio qua insuetudine Typographi, in exhibendis Correcturis, ut vocant, parsimoniâ, tot irrepere Menda. Quarum sequentes pro libitu in corrigere poteris: Pag. 6. lin. 29. lege, aestimandi. p. 7. l. 11. Anglicana. l. 18. ad actiones inidonea. p. 8. l. 8. paraxysmo. l. 16. Harpprechto. l. 17. Brandmyllerus. l. 24. Quicquid. p. 9. l. 12. imprudentes imprudenter nimis. p. 17. l. 3. dependeant. l. 4. solo hepate. p. 20. l. 13. Hippocrate. l. 28. μεταβολαι. p. 22. l. 15. pituitosorum. l. 24. talem. p. 23. l. 17. Principium. p. 24. l. 20. chylum ex intestinis exsugunt. l. 23. exceptum in ax. p. 26. l. 6. musculis. p. 28. l. 23. quasque. p. 31. l. ult. κινῆται ὡσπερ. p. 34. l. 15. maternum. p. 36. l. 22. eas. p. 37. l. 25. pro opinione; lege, errore. l. 26. attribuebat. p. 39. l. 20. mei primigenii, motusque mei conserv.

Reliqua Tuus favor emendabit, ut & ea, quæ in TRIMUMPHO CORDIS corrigenda videntur; quorum posteriora sequentia: Pag. 3. lin. 22. dele, dominiumque. p. 13. l. 29. διαπλάσεως p. 15. l. 31. ἐν ἑδ'εν. p. 16. l. penult. ἀρχη. αὐτη δ'. p. 17. l. 30. τὸ ζην. p. 19. l. pen. τῷ ἀνθρ. p. 20. l. 20. utrum autem dictæ. l. 25. in marg. è dextro. p. 22. l. 28. ὀκησι. p. 23. l. 25. τῆς. l. 27. τοῖς ζώοις. p. 25. l. 19. vasa, mezer. p. 34. l. 5. amplectamur. l. 22. ab-irem. p. 41. l. 30. probè cognitum persp. p. 43. l. 20. honorem, pro bonorum. l. 23. in marg. binis, ex vasis. p. 44. l. 12. in Recept.

GEORGI SEGERI

TRIUMPHUS CORDIS.

OSTQUAM summus ille,
 non minus in ordinando sapiens,
 quam in creando potens, Mundi
 Architectus, spatio brevissimo
 vastam hanc molem (quam ab
 æterno in Archetypo suo descri-
 ptam fuisse sapientum plurimi
 duxerunt) cum omnibus suis par-
 tibus ex nihilo, mirandum dictu!
 produxisset, omniaq;
 in præclarissimum ordinem con-
 gessisset, placuit eidem
 rerum Parenti æterno, omnium
 illorum, quæ ante diffu-
 sè cœperat, breve quasi compen-
 dium constituere, ut majores
 gloriæ suæ divitias demonstraret.
 Produxit igitur divina Sapientia
 Mundanæ fabricæ Compendium
 verissimum. Produxit divina
 Bonitas creaturam illam
 omnium creaturarum nobilissimam,
 Hominem, & ut in
 ejus naturam dives universa
 nature suppellex, omniaq;
 superiorum & inferiorum
 munera, tanquam in alteram
 Pandoram confluerent,
 præcepit. Eja igitur, Mundum
 qui contempleri voluerit, seipsum
 contempletur; qui vastam hanc
 molem rimari voluerit, seipsum
 rimetur. Quod si enim
 τὸ πῶτα σεαυτὸν probè
 exercuerit, reperiet, nihil in mun-
 do majori esse, cujus proprietas
 non etiam in homine mundi fi-

I.

Anon. Phyl. refit. can. 37-p. 25.

Kircher. Musurg. Univ. L. 10. registro 4. p. 401.

A

lio,

lio, tanquam in omnium rerum mensura & cōpendio elucescat.

II.

Prolixum nimis foret, & ab instituto nostro alienum, singula hæc per membra singula diducere, factum id ab alijs, & imprimis à Cl. Fr. Tidico, in Eruditissimo, quem scripsit, *Microcosmo*, quem adeat, quicumque specialiora desiderat. Unicum hic moneo, quod, quemadmodum in Megacosmo lege creationis cautum est, ut à Sole lunaria omnia regantur, recta reficiantur, refecta vivificentur, vivificata foveantur: Ita etiam simili modo eadem lege in Microcosmo cautum sit, ut à Sole ejus in eodidem omnia regantur, reficiantur, vivificentur, foveantur. Dixi, à Sole ejus. Cor enim Solem representare nemo non videt. Hinc, quemadmodum Sol nobilissima est magni Mundi pars, imò jure inter eas princeps salutatur, cum in eo fundetur ejusmodi facultas, qua universum Corpus mundi gubernatur: Ita & Cor nobilissimam esse parvi mundi partem, imò jure inter eas principem salutari, cum in eo talis reperiatur facultas, qua totum hominis corpus regitur, nemo, ut opinor, negare potest.

III.

Verum quemadmodum in Megacosmo fieri solet, ut semper in summo honorum fastigio constitutus habeat tales, qui licet ab eo omnia bona, nonnunquam & vitam, benignè obtineant, ei tamen hos honores, si non aperte, ast clanculum, & quidem per alios, eripere, sibi que attribuere omnibus nituntur viribus: Ita idem etiam in Microcosmo accidit; postquam enim Cordi sapiens rerum natura tantas dotes largita esset, propter quas meritò pars princeps salutaretur, mox reliqua viscera, imprimis verò Cerebrum, & Hepar, illi hanc dignitatem auferre, eamque, licet sine Corde ne momentum quidem se salva persistere posse viderent, per patronos suos in se derivare contenderunt.

Et sane

Et sane haud vano successu; Semper enim quidam fuerunt, qui Principatum Cordi aut planè ademerunt, & vel Cerebro, vel Epato, vel etiam Testibus adjudicarunt: aut cum dictis partibus communem voluerunt. Omnes tamen iniquo, ut patebit, jure.

IV.

Qui pro solo Cerebro pugnant, hoc imprimis medio dignitatem ejus astruunt; *Cerebrum*, inquiunt, *Diviniores nobilioresq; quam cor edit actiones, & tribuendo inferioribus Spiritum Animalem pro sensu & motu, regit omnia.* Verum nihil inde concludunt. Edat enim Cerebrum diviniores nobilioresque actiones, regat item inferiora; non tamen exinde sequitur, esse illud nobilius Corde. Sicut enim Belli Dux, aut alius quidam in officio constitutus, indulgente Principe, & omnia quæ requiruntur benignè ac ubertim suppeditante, nonnunquam præstantiora principe edit, omnesque regit, quem tamen nemo sanus principe nobiliorem & præstantiorem facile concedet: Ita etiam Cerebrum, præstet licet nobiliora, gubernet licet inferiora, quia tamen id eatenus tantum facit, quatenus à corde spiritum caloremque accipit, imò quia à corde ipsum etiam alimentum emendicat, quis non videt, ejus principatum dominiumque non esse independentem & summum, sed dependentem ac subordinatum?

V.

Conantur quidem Patroni Cerebri vel exinde quia cor cerebro spiritum, calorem ac alimentum suppeditat, dignitatem ejus adstruere; verum simili sanè ratione qua servus, imò & mendicus, qui nisi ab aliis sustentaretur periret, se inde præstantiorem esse judicare vellet.

VI.

Non addam quæ de situ ridiculè nimis proferunt, dum Cerebrum præstantius Corde dicunt, quia editissimum locum occupavit; quasi verò & vigil, in editissimâ turri habitans, imò & in ipso fastigio hærens, exinde

VII.

nobilior principe suo censendus sit? Dicerem potius si à situ pro dignitate Cordis quid petere liceret, Cor vel idè etiam esse principem partem, quia non summum sed medium occupat locum, ut in mòrem principum undique servis stipatum tutum ac inviolatum hæreat. Quod olim jam animadvertens Sapientissimus *Democritus*, ita inter alia ad *Hippocratem de Natura Humana* scripsit. (*) *Cor regium locum obrinens, coniformam habens, ad versus omnes insulsus thoracem induit.*

VIII.

Qui pro solo Hepate pugnant, quia ex sanguificatione ejus Principatum potissimum derivare conantur, cum falsa, ut paulò post patebit, assertionis suæ fundamenta proferant, facilius confutantur: fremente licet *Columbo*, fantamque mentem ambigentibus denegante.

de Re Anat.
L. 6. p. 298.

IX.

Simili ratione, & illi rejiciendi, qui Testium principatum exinde defendunt, quia magnà immutandi corpus vi pollent. Licet enim, non diffidendum sit, (verbis *Cl. Kyperi* utor) magnam esse testium vim in univèrsum corpus: Cum testibus ablatis advertamus temperiem univèrsi corporis mutari, barbam excidere, mores turbari, & studia variari. At tamen idè non absolutè principes partes testes censeri debent, sed subordinatæ cordi, quoniam à Corde testes vegetantur & roborantur, influxu spiritus vitalis.

Vniv. Medic.
Contr. L. 1. c.
9. Paragr. 66.
p. 136.

X.

Unde patet, malè illos Cor suum accepisse, qui soli vel Cerebro, vel Hepati, vel Testiculis Principatum detulerunt. Quod cum vidissent alij, ne tamen, instinctu reliquorum viscerum, soli cordi omnia accepta referrent, Cor, Cerebrum & Hepar in pari honorum fastigio collocarunt, quibus alij etiam Testiculos addiderunt; Verum quàm benè, ex dictis cognosci potest.

Manet

(*) *κατωειδής ἢ καρδία βασιλῆς, πρὸς πᾶσαν ἐπιπέλην ἐνδεδυκε θώρακα.*

Manet nimirum Cor solum pars humani Corporis princeps, quia reliquis, non dico alimentum, sed & vitam ipsam, suppeditat. Adstipulatur nobis Admirabilis Pergamenus, qui ne ullam quidem in Corde particulam reperiri scribit, (*) imo ne ipsam orā cordis inferiorem, quæ non omnium, quæ verbi gratia in cruribus sunt aut manibus, sit præstantissima. Sic quoque Clariss. Arabs Mesue, in Canonibus suis Universalibus Cor expresse vitæ Basin vocat, atque ita in omni evacuatione Cor imprimis roborandum mandat. Cum in salute ejus ipsius quoque hominis salus omnino, & unice quidem, sit posita.

Quare, quamvis læso Cerebro, Pulmone, Diaphragmate, ventriculo, aliisque partibus, ægri non tantum ad aliquot dies supervixerint, sed interdum omnino restituti fuerint, ut Observationes Medicorum testantur: In corde tamen non speratur salus, quum in eo accidit vulnus; nec unquam compertum est corde vulnērato quenquam evasisse.

Notanter dico, evasisse. Scio enim quosdam, eōstamen perpaucos, dextro imprimis Cordis ventriculo laicato, vitam ad aliquot dies protraxisse. Sic Juvenem quendam, dextro Cordis ventriculo angusto ac obliquo foramine læso, per quinque dies supervixisse, non ita pridem prodidit Cl. Barholinus, qui addit, quod, quantum conjecturā assequatur, propter angustum obliquūq. Cordis vulnus, concidentibus labiis, circulatio per tot dies perstiterit non interrupta. Sic quoq; mirum profectō est, quod in Bibliotheca Academiæ Grōningensis tabulæ pensili verbis Nicolai Mulleri inscriptum, de milite, qui acceptā in dextro

A 3 ventri-

(*) ἔγδ' αὐθροῖς ἔτ' ἄλλο τοῖσιν ἔδεν ἐν καρδίᾳ μόρον, ἔτ' αὐτὸ τὸ κάτω πέρασ, ὡς μὴ πάντων εἰ τύχοι τῶν ἐν τοῖς σκέλεσιν, ἢ ταῖς χερσὶ κυριώτατον ὑποάγειν.

XI.

(*) de usu Part. L. 6 c. 7. cl. r. 150. B. Intent. sive Theor. 2. capitulo. r. Can. 2.

XII.

Avic. Canon. L. 4. Fen. 4. tr. c. 2. p. 149. b. lin. 55.

XIII.

Hist. Anat. Rar. Cent. i. Hist. 77. p. 127.

L. 5. Pract.
Part. 4. c. 3.
pag. 36.
L. 2. Obs. 18.
pag. 132.

XIV.

ventriculo plagâ vitam ultra quindecim dies sustentavit, refert *Sennertus*. Imò miraculo id potius quam vero (ut *Tulpius* inquit) propius videretur, nisi viri integerrimi *Mulleri* auctoritatem confirmaret testimonium publicum.

(a) de loc. aff.
L. 5. c. 2. cl. 4.
§. 29. d.

Verum, quicquid sit, licet historiae testentur quosdam accepto Cordis vulnere per aliquot dies vixisse, neminem tamen evasisse testantur. Nam, si ad ventrem Cordis, verba sunt *Incomparabilis Galeni* (a) vulnus aliquando penetraverit, protinus magno cum sanguinis fluore hominem mori necesse est, idq; præcipue, si sinistrae partis venter fuerit vulneratus: si verò non ad ventrem usque pertingat, sed in cordis substantia consistat vulnus, ex ita affectis aliqui, non solum ea die, qua vulnerati fuerunt, sed sequenti nocte vivere potuerunt, qui tamen dein omnes inflammationis ratione extincti sunt.

(b) Com. 2. in
1. prorrh.
Hipp. t. 37. cl.
4. f. 174. b.
(c) de Subfig.
Emp. c. 6. ff.
f. 32. d.

Hinc alibi (b) corde vulneratis promittendam curationem non esse, cum moriantur, expressè docet. Imò alio in loco (c) vulnerato Corde semper mortem sequi monet. Et rectissime quidem. Quia enim in corde Anima cum Calido Innato per prius residet & dominatur; Quia in Corde Spiritus vitalis pro Nativi Calidi restauratione elaboratur; Quia in Corde Chylus in sanguinem pro totius corporis nutrimento mutatur; Quia denique in corde sanguis ab exterioribus partibus refluens rursus vigoratur; Quis quæso non videt, læso tanto tamque necessario viscere,

(a) Ἐὰν μὲν ἐν ἀρχῇ κοιλίας ἴνδὸς τῶν ἐν αὐτῇ, τὸ πρῶτον ἀφῆκται, παραχρῆμα πελώτωσιν αἰμορραγικῶς, καὶ μάλλον ὅταν ἡ ἀριστερὰ κοιλία τύχη τραυθεῖσα μὴ ἀσφαλῶν. ἢ τῆς πρῶταις εἰς κοιλίαν, ἀλλ' ἐν τῷ σώματι τῆς καρδίας σπριχθῆναι, ἔ μόνον αὐτὴν ἐκείνην τὴν ἡμέραν, ἐν ἣ τραυθεῖτες ἐπιχον, ἐνιοὶ διέζησαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἰππῖσιν νύκτα, φλεγμονῆς δηλοῖοι λόγῳ ἔθανάτα γυρομένε.

(b) Τὸς τραυμένεσ καρδίαν ἐλθῆναι θραπέυειν, πενήξοντα γάρ.

scere, impossibile esse, ut diu salvus ac incolumis maneat homo? Imò jure etiam Cor princeps viscus salutari?

Verum enimvero, quamvis hæc omnia quæ enarrata sunt Cor reliquis partibus præstare clarum fecerint, non defuerunt tamen, qui ut proprio Cordi hanc dignitatem justam adimerent, præter confectioem spiritus vitalis, vel omnes reliquos effectus vel plerosque impugnare. Hinc alii Animam cum Calido Innato per prius in Corde residere negarunt; alij sanguinem per circulationem redeuntem ne in Corde restaurari concedere cogentur, sanguinem nullo modo circulari asseverarunt; alij denique sanguificationem non in corde, sed potius Hepate fieri, affirmarunt.

XV.

Orta inde varia Doctorum disceptationes dissensionisque, dum alij pro Corde, alij contra Cor pugnarunt, quas omnes, tam veterum, quam recentiorum enarrare, quia prolixum nimis foret, breviter tantum unam alteramque primoribus attingemus labris.

XVI.

Et quidem, quod antiquiorum Philosophorum & Medicorum de principe Animæ Sede placita concernit, illa *Plutarchus* sequentibus enarrat verbis: (d) *Inesse ani-*

XVII.

nam

(d) de Plac. Phil. L. 4. c. 5, Operum T6. p. 599. a.

(d) Πλάτων, Δημόκριτος, ἐν ὅλῃ τῇ κεφαλῇ. Στρατων, ἐν μεσοφρύω. Ερασίστρατος, πρὸς τὴν μνιγγα ἔγκεφαλε, ἢ Ἰππικρανίδα λέγει. Ἡρόφιλος, ἐν τῇ ἔγκεφαλε κελίᾳ, ἢ πρὸς ἐπιβάσις. Παρμενίδης ἐν ὅλῳ τῷ θώρακι, καὶ ἐπίκερον. Οἱ Σπικκοὶ πάντες, ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ, ἢ τῷ πρὸς καρδίαν πνεύματι. Διογένης ἐν τῇ ἀρτηριακῇ κελίᾳ τῆς καρδίας, ἢ πρὸς πνεύματι. Ἐμπεδοκλής, ἐν τῇ αἵματι συστάσει ἢ ἐν τῷ πρὸς κήλῳ τῆς καρδίας. οἱ ἄλλοι ἐν τῷ πρὸς καρδίαν ὑμένι. οἱ ἄλλοι, ἐν τῷ Διαφράγματι, τῶν νεφῶν δέξινες, διήκον ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι Διαφράγματος. Πυθαγόρας, τὸ μὲν ζῶικον πρὸς τὴν καρδίαν, τὸ δὲ λογικὸν καὶ νεφρὸν πρὸς τὴν κεφαλὴν.

nam ajunt Plato & Democritus in toto capite. Strato in superciliorum intercapedina. Erasistratus circa membranam cerebri, quam epicranida nominat. Herophilus in cavo seu fundo cerebri. Parmenides in toto pectore, & Epicurus. Stoici in universo corde, aut cordis spiritu. Diogenes in arteriosa cordis carvea, que est spiritalis. Empedocles in sanguinis substantia. Alij in collo cordis. Alij in membrana cor ambiente. Alij in septo transverso. Nonnulli recentiorum eò usque à capite perringere. Pythagoras, vitalem animæ partem circa cor, rationem & mentem circa caput. Hæc Plutarchus, quibus omnibus pro more suo adstipulatur Autor Libri de Hist. Philosophi apud Galenum (e), quamvis caput illud in Græca Basiliensium editione non reperitur.

(e) spur. f. 9.
H.

XIIX.

Verum, si pensculatius citata examinemus verba, apparebit, omnes enarratas sententias ad duo summa referri posse capita. Ita ut alij fuerint, qui caput aut ejus partes, alij, qui pectus, & in eo imprimis Cor, principem Animæ partem constituerint. Quibus deinde alij accesserunt, qui pro diversitate animæ facultatum, diversas quoque elegerunt sedes; alij etiam, qui pro unica parte totum corpus substituerunt. Qui omnes sententiam suam rationibus firmis firmare allaborarunt.

XIX.

Ut autem à posterioribus incipiamus, palam est quod illi, qui Animæ Thronum universum corpus æqualiter esse voluerunt, id imprimis urgeant, quod *aliàs totum non foret animatum, sed illa tantum pars, in qua esset ipsa animæ substantia.* Ast salva res est. Concedimus illis animam hæere in toto corpore: Imò damus illis & hoc, Animam æqualiter per totum corpus diffusam esse: modo nobis etiam largiantur, Animam in corde quasi in radice hæere, atque hinc ad reliqua membra diffundi. Ita ut ob liberalem istam communicationem, non tantum

tum

tum Cor, sed & totum corpus, omninò sit & rectè dicatur
animatum.

Qui pro animæ partium seu facultatum diverfitate,
diversas Animæ assignant Sedes, & facultati λογικῆ seu
ratiocinanti Cerebrum, θυμοειδῆ seu irascibili Cor, &
σπυρμικῆ seu concupiscenti Hepar attribuunt, *Galenum*
allegant propitium, maximamque Medicorum cohortem.
Nos jam eosdem tanti Herois patrocinio non priva-
bimus, quamvis pronunciare possemus, *Galenum*, aut in-
clinasse in partes eorum, qui pro Cerebro solo pugnant,
aut diversis in locis diversa docuisse. Quorsum enim
hæc? (f) *Ea qua de principe Anima vi scripta sunt ab ijs, qui
eam in corde consistere existimant, omnes dissectores jam damna-
runt. Et ista?* (g) *Sane, quum ea, qua per dissectiones apparere
solent, accuratè consideraremus, rationi consonum videbatur,
animam in cerebri corpore sedem obtinere, &c.* Imò, cur alibi
(h) illos redarguit, qui cum Athenæo principem animæ par-
tem in corde statuunt. Sed, quicquid sit, dicere sanè ausim,
quod omnes illæ rationes, quæ pro triplici Animæ loco
militant, facillè resolvantur, si illa, quæ totius Corporis Pa-
tronis *paragr. preced.* respondimus, attendantur: Ani-
mam scilicet esse quidem in omnibus partibus, sed participa-
tivè tantum, non verò radicaliter, ut in Corde.

XX.

(f) de Loc.
Aff. L. 1. c. 1. cl.
4. f. 3. G.
(g) de Loc.
Aff. L. 3. c. 7. f.
. 17. G

(h) Meth.
Med. L. 13. c.
21. cl. 7. f. 85.
D. F.

Qui Animæ primariam sedem in solo cerebro col-
locari

XXI.

(f) κατέγνωσαν γὰρ ἤδη πρὸς ἀπάντων τῶν ἀνατομικῶν,
ὅτι πρὸς τῆς τῆς ψυχῆς ἡγεμονικῆς γεγενημένα πῆς ἐν τῇ
καρδίᾳ νομίζουσι ὑπάρχειν αὐτό.

(g) πῶς γὰρ ἐκ τῆς ἀνατομῆς φαινομένοις ἀκαταβῆσιν ἡμῖν,
ἄλογον ἐφαίνετο, τὴν μὲν ψυχὴν αὐτὴν ἐν τῷ σώματι τῆ ἐγ-
κεφάλῃ κατακείσθαι.

(h) ὅσοι κατὰ τὴν καρδίαν ἡγῶνται τὸ ψυχῆς ἡγεμονικὸν
μέρος.

locari debere contendunt, hoc præsertim obijciunt; quod cerebrum sit proximum actionis principium, quodq; læso cerebro confestim animæ sentientis actiones lædantur. Verum hi velim considerent, quod, licet cerebrum proximum sit actionis principium, non tamen sit primum & primum; & quod, licet læso cerebro confestim animæ sentientis actiones lædantur, non tamen id fiat, quia anima in Cerebro per prius refidet, (aliàs enim animæ primaria sedes & in pede locanda esset, cum pede læso gressus minimè fieri possit) sed quia Cerebrum proximum harum actionum est instrumentum.

XXII. De *Helmontij* paradoxo autem quid dicemus? qui primariam animæ sedem in ventriculi orificio sinistro seu stomacho collocat. *In stomacho*, inquit, (i) præsertim ejus orificio, tanquam centrali puncto, atque radice, stabilitur evidentissimè principium vitæ. Et paulò post: (k) Anima sensitiva radicalis torus est in Archo vitali stomachi, statque manetque ibidem tota vita. Non quidem quod sensitiva hospitetur in stomacho tanquam sacco, pelle, membrana, olla, carcere, cellula, vel cortice: nec est in ista sede comprehensa pro more clausorum corporum, intra crumenam, sed exorbitanti modo, inest in puncto centraliter, ac velut in aramo, unius membrane spissitudinis mediterraneo. Et alibi: (l) Anima hospitata in tenuitate membrane stomachi, quasi ibidem non esset, imò vix alligata loco, spirat vitæ suæ spiraculum in organa, cor scilicet, lienem, jecur, cerebrum, renes, testes, &c. Quam suam doctrinam hinc inde repetit, stomachumque idcirco diversis extollit elogis, eum *Animæ torum, radicem, cubiculum*, (m) *lectam*, (n) &c. vocando. Sed quia vanam hanc opinionem *Cl. Bartholinus in Anatomia sua Reformata* (*) solide discussit, curiosum Lectorem eò remittimus.

XXIII. Remanent ergo illi, qui animæ primum thronum & ra-

(i) De Sede Animæ num. 6. p. 177. a.
(k) L. c. n. r. b. p. 178. a.

(l) de Morb. Sede in Anima Sent. n. a. p. 344. b.

(m) de Sede An. passim.
(n) de Inre Dnumvir. n. p. 58. 191. b.
(*) L. r. c. 9. p. 51.

& radicalem sedē solum Cor statuunt. Nec absq; funda-
 mento. Quia n. à Corde omnis actio dependet & guber-
 natur; quia in Corde totius Animæ commune & ma-
 ximè familiare instrumentum generatur; quia denique
 à Cordis unitate vel multitudine unitas vel multitudo
 Animalis iudicatur; utique in Corde etiam præcipua est
 Animæ Sedes.

Et ab hac sententia non videtur alienus fuisse summus
Hippocrates, dum inquit: (o) *Mens humana in sinistro Cor-*
dis ventriculo à Natura insita est, & reliqua anima imperat.
 Ubi, quod per τὸ γνώμη animam intellexerit divinus *Cous*,
 non tantum ex verbis ἀλλης ψυχῆς colligere licet, sed &
 inde liquet, quia etiam vetustissimam illam, de mentis &
 sapientiæ in Corde sede, sententiam infert, quam tamen
 alibi (p) strenuè impugnavit, inquit: *Quidam nos Corde*
sapere dicunt, quodque ipsum tristitiam & curam sentit. Ve-
rum, non ita se res habet.

XXIV

(o) Lib. de
 Corde p. 269
 lin. ult.

(p) Lib. de
 Morbo Sar-
 cro p. 310 l. 4.

Quemadmodum verò Animam ita & Calidum In-
 natum per prius in Corde residere, atque ab eo primariò
 in reliquum Corpus propagari, plurimi negarunt. Qui ta-
 men & ipsi in diversas abiverunt partes. Alij enim Cali-
 dum Innatum æqualiter in omnibus partibus hæcere vo-
 luerunt; alij illud ab Hepate, alij à Cerebro primariò flue-
 re docuerunt; imò non defuerunt, qui ut majori injuriâ
 Cor suum afficerent, Calidum Innatum à Testibus in re-
 liquas partes propagari contenderunt. Quorū omnium
 media accuratè examinavit Cl. *Conringius*, in tractatu de
Calido Innato sive Igne Animalis, quem adeat qui hæc desi-
 derat.

XXV.

Cap. 19. 29.

B 2 Unum

(o) γνώμη ἣδ ἡ τῆ ἀνθρώπου πέφυκεν ἐν τῇ λαίῃ καρδίῃ, καὶ
 ἄρχει τῆς ἀλλης ψυχῆς.

(p) λέγουσι ἣ πίνες, ὡς φρονέομεν τῇ καρδίῃ, καὶ τὸ αἰώμε-
 νον τῆτό ἐστι καὶ τὸ φρονήζον. τὸ ἣ ἔχ ἔτως ἔχει.

XXVI.

Unum hic addimus. Non in omnibus corporis partibus Calidum nativum æqualiter harere, neque etiam seorsim vel ab Hepate, vel à Cerebro, vel denique à Testibus, sed potius à Corde per prius fluere, atque ita in Corde primariò residere, vel hoc est indicio, quod Cordis calore extincto, confestim etiam reliquarum partium calor extinguatur. Nimirum quemadmodum abscedente Calore solari omnia, etiam calidissima, frigere incipiunt, horrent omnia, imò, nisi à calore solari refocillentur, pereunt planè: Sic calore cordis imminuto, confestim imminuitur & reliquarum partium calor, torpent actiones earum antea vegetæ, imò nisi à Calore cordis excitentur & foveantur, diu persistere non possunt. *Est enim Cor, ut ipse Galenus (q) testatur, caloris nativi, quo animal regitur, quasi Fons quidam ac Focus.* Imò, ut verbis utar Francisci de Pede Montium, (*) *Cor fundamentum est anime, omniumque virtutum sive facultatum primæ radix, quarum aggregatione natura consistit.* Et, ut paulò post idem Pedemontanus testatur, ipsum Cor, *basis est vitæ sive vitæ virtutis, per quam membra recipiunt Animam primum, & deinde virtutes reliquas, sensus, motus, & operationis vitæ, nec mors accidit, nisi propter intemperamentum complexionis sue.*

(q) de Vsu
Part. L. 6. c. 7.
et. l. f. 150. B.
(*) Supple-
mentorum
in Lib. Me-
sues de Ap-
propriatis
c. 1. p. 12. b.

XXVII.

Hinc etiam prudens vis formatrix, sine corde ejusque calore reliquas partes vivere non posse probè perspectū habens, mox postquam ad obvalladam feminis nobilio-rem partem secundinas formavit, omniumque partium prima stamina fabricavit, primò omnium Cor perficit, eique primò vitam largitur.

XXIIX.

Audiamus egregie nobis consentientem Admirabilem

(q) ἡ καρδία τῆς ἐμφύτης θερμοσίας, ἢ διοικῆται τὸ ζῶον, οἷον εἶτα τίς ἐστὶ καὶ πηγή

bilem Hippocratem: (r) Membra, inquit, omnia simul discernuntur & augentur, neque alterum altero prius, neque posterius. Quae tamen Natura majora sunt, minoribus quidem priora conspiciuntur, cum tamen ratione formationis nihil priora existant. Neque verò equali temporis spatio omnia cerio ordine describuntur, (melius, exornantur seu perficiuntur,) verum alia citius, alia tardius, prout quaeque ignem & alimentum à primo fonte, Corde scilicet, sortita fuerint. Et hanc sententiam Hippocraticam confirmat etiam Aristoteles, (s) qui Cor omnium partium primum consistere monet: quique ideò alibi (t) Cor principium & simularium & dissimularium partium vocat. Eam verò à Galeno immutatam miramur. Prius, inquit, (u) cum de semine Commentaria conscriberem,

(r) de Vita. rat. L. 1. p. 347
132.

(s) de Part. Anim. L. 3. c. 4. p. 1152. C.
(t) de Gen. An. L. 2. c. 4. p. 1257. D.
(u) de Foetu. Foet. c. 3. cl. 1. f. 323. A. B.

B 3

cogerer-

(r) Διακρίνεται ἢ τὰ μέλεα ἅμα πάντα, καὶ αὐξεται, καὶ ἔτε πῶτερον ἔδεν ἕτερον ἐτέρω, ἢ ὕστερον τὰ ἢ ποῖον, φύσει πῶτερον φαίνεται τῶν ἐλαστώρων, ἔδεν πῶτερον γινόμενα ὅσα ἐν ἴσῳ ἢ χροῖον πάντα. Διακρῶσμέται, ἀλλὰ τὰ μὲν ἴσως, τὰ ἢ βραδύτερον, ὅπως ἦν καὶ τὴν πρὸς ἕκαστην τύχην καὶ τῆς τροφῆς.

(s) ἡ καρδία ἐστὶ πρώτη γινόμενη τῶν μορίων ἀπάντων.

(t) ἀρχὴ γὰρ ἡ καρδία καὶ τῶν ὁμοιομερῶν καὶ τῶν ἀνομοιομερῶν.

(u) Καταρχῆς μὲν ἐν ἡνίκά τὰ πῶτε σπέρματ' ἔπαυον, μάλα θράφω, ἠναγκάσθη, καὶ πῶτε τῆς καὶ τὸν χροῖον τάξεως ἐκάστω τῶν μορίων τῆς διαστάσεως εἶπεν ἡ, τὴν καρδίαν ἐφην ὁμοίως τῷ ἡπείῳ καὶ πρὸς πρῶτας ἡμέρας τῆς κηφέως, ὅσον κρηπίδα ἂν τῆς χυμώσεως ἴχεν, ἐν τῆς ὅτι τῶν πλείων χρείας, καὶ τῆς ἀξιολογώτατης ἕσης, ὅτι τὸν λογισμὸν τῶν ἀγόμενων, ὡς καὶ τοῖς ἄλλοις ἀπασιν ἰατροῖς τε καὶ φιλοσόφοις εὖρον ἀρεσκον, ὁμοίως τοῖς φυτοῖς, ἀρχὴ τῆς σαφῆς διακλάσεως, διοικῶμενον τὸ κῆμα, πιθανώτερον ἔδοξε μοι, μηδεμίαν αὐτῆς εἶναι χρείαν ἐν ἀρχῇ τῆς χυμώσεως, ἀλλὰ τὴν μὲν ἡπατ' ὕστερον αὐτὴν διακλάσειεν πεντῶς.

cogererq̄, de ordine formationis singulorum membrorum aliquid dicere, cor, dixi, perinde ac jecur, primis factura diebus, quasi fundamentum quoddam esse, ex usu ipsius in adultis ac perfectis maximè necessario, ad hoc asserendum inductus. Sed cum postea aliorum omnium, & medicorum & philosophorum, sententiam esse cognorim, factam usque ad expressam formationem plamæ modo dispensari, probabilius mihi visum est, si nullam in principio cordis esse necessitatem, sed ipsum post jecur formari, prorsus statueremus. Tantum valuit aliorum medicorum autoritas etiam apud ipsum medicorum Principem. Verum condonandus est summo Viro hic lapsus. Quia enim ex diversis dissectionibus nihil manifesti, ut ipse paulò ante fatetur, colligere potuit, potiorum sententias sequi in aluit.

XXIX. Nos diligentiam subsequentiū Anatomicorum aliud edocti, punctum illud saliens in ovo, quarto post incubationem die manifestè emicans, Corculum esse, operi suo jam intentum, asserere non dubitamus. Imò & hoc addimus, quod *humor ille rubens & rotundus*, (x) quem in abortu, sexto post conceptionem die à Fidicina quadam rejecto, observavit *Hippocrates*; quemque jecur fuisse, credit *Galenus*, (*) non tantum jecur, sed totum corpus fuerit. Si aliàs vera sunt, quæ ex inspectione Ovi, sexto post incubationem die rupti, diligentissimi Naturæ Mystæ, & inter hos imprimis Illustr. *Harveus*, annotarunt.

(x) de Nat.
Pueri p. 236.
l. 42.

(*) L. cit.

XXX. Sed & ad conservationem calidi nativi, vitæque reliquarum partium custodiam, solum cor primariò à Natura formatum esse, inde quoque elucescit; quod, licet alijs visceribus nonnunquam animalia quædam orbata hætenus reperta fuerint, corde tamen quoddam animal caruisse, nondum adhuc observatum sit. Quod olim jam

(x) τὸ ὄρσον ἐρυθρὸν καὶ στρογγύλον.

jam in animalibus majoribus & sanguineis annotavit *Aristoteles*, inquit, (y) *Corde carens nullum unquam animal oritur est: quanquam siene carens, & altero vacans rene, visum est. Fecore etiam carens toto nullum notatum est, quamquam quod non totum haberet, jam patuit. Felle item privata prodierunt.* Sic *Helvetium* quendam, cui in conflictu portiuncula infimi lobi Hepatis abscissa, & dein à Chirurgo extracta fuit, vulnere Hepatis cicatrice eleganter obducto, ægroque restituto, per integrum triennium saluum vixisse, *Hildanus* (z) testatur. Sic etiam in Civis cujusdam *Hamburgensis*, *Gabrielis Engels*, cadavere, Anno 1656. die 15. Decemb. *Hamburgi* referato, nullam se vesiculam felle, imò ne vestigium quidem ullum hepatis impressum, reperisse, mihi narravit diligentissimus *Bunccius*, ὁ οὖν ἐν ἀγίοις. Nec dubitandum de fide Historiæ, cum raræ huic Sectioni etiam interfuerint Medici Excellentissimi, *Andr. Caspius*, & *Jo. Albertus Husvedelius*, Fautores & Amici Magni, qui unà cum Beato *Bunccio* Hepar è corpore exemptum pressius examinarunt. Sic quoque Illustrissimi Comitit *J. E. ab I. & B.* infantem, pronuper demort. vesiculâ bilis destitit. fuisse, memorat Magnus noster Amicus, Excellent. *Jo. Dan. Horstius*, (a) veritatisque testem *D. Geilfusium* advocat. Sed &, nisi me memoria fallit, defectum vesiculæ biliaris, in muliere quadam *Bononiensi*, itidem annotavit *Corresius*.

(y) de Gen. An. L. 4. c. 4. p. 1315. E. F.

(z) Cent. 2. obs. 34.

(a) Man. 2d Med. Part. 1. c. 1. f. 3. th. 6. p. 104.

Ita quoque Cerebri absentiam nuper adhuc observarunt *Cl. Viri*, *Th. Bartholinus*, (b) *Petrus Borellus*, (c) & *Job. Jac. Vveperus*, (d) (quem hisce amicè, etiam jussu Magni *Bartholini*, rogamus, ut promissis suis stet, & rarissimas suas,

XXXI.

(b) Hist. An. nat. Rar. Cent. 1. hist. 33.

(c) Hist. & Obs. Raz. Cent. 3. obs. 3.

(d) in praefat. Exerc. de loco aff. in A. popl.

(y) καρδία μὲν ἂν εἴη πῶποτε ἐγένετο ζῶον μὴ ἔχον, ἀλλ᾽ ἔχον, καὶ νεφρὸν ἓνα. ἢ πᾶρ ἢ ἔκ ἔχον μὲν εἶδεν, ἔχον ἄλλον ἢ ἔχον. ἀρίσκειται καὶ χολὴν ἐκ ἐχούσας.

suas, de puellâ sine cerebro natâ; de molis aqueis; de puellis octo annorum, è quorum intestinis & umbilico, à lumbricis perforatis, chylus exstillavit; de aneurisma-
te curato, & quam nuperrime demum annotavit, de te-
sticulo monstroso ejusq; hydrope & trichiasis aliasq; quâ-
plurimas Historias, orbi literato cõmunicet, nec quâ bo-
no publico semel destinavit ei diutius invidet.) Sic et-
iam Anno 1646. Mense Martio, defectus cerebri, cerebel-
liq; ac meningum, in dissectione partus cujusdam mon-
strofi notatus, Cl. Dn. *Maur. Hofmannum*, Anatomicum
Aldorfinum, ejusque Spectatores, in admirationem rap-
uit, ut idem Vir Cl. in historia, de anatome hac concin-
nè conscriptâ, mihiq; unâ cum figuris ab Amicissimo
meo *Henrico Erndlio*, jam Medico Dresdensi, nuper
cõmunicata, testatur.

XXXII. Sed redeamus ad Cor, quod non tantum in majori-
bus & sanguineis, sed & omnibus penè animalibus, sem-
per reperiri, omninò nobis persuasit Diligentissimus *Har-
veus*. *Observavi quoque*, inquit, (e) *in omnibus penè animalibus*
Cor verè inesse, & non solum, ut Aristot. dicit, *in majoribus*
& sanguineis, sed in minoribus, ex anguibus, crustatis, & testa-
ceis quibusdam, ut, limacibus, cochleis, conchis, altacis, gamma-
ris, squillis, multisque alijs; imò vespis & crabronibus, muscis
(ope perspicilli ad res minimas discernendas) in summitate illius
particulae, quæ cauda dicitur, & vidi pulsans Cor, & alijs viden-
dum exhibui.

XXXIII Tandem, Cor unicum calidi nativi fontem esse inde
quoque manifestè patet, quia post omnium partium In-
teritum ultimò demum moritur. Egregiè hæc expressit
Aristoteles, inquit: (f) *Fit autem primò principium, quod*
in san-

(e) de Gen.
Anim. L. 6. c.
6. Tom. 1. pag.
1160. C.

(f) γίνεται ἡ πρῶτον ἢ ἀρχὴ αὐτῆ. δ' ἐστὶν ἡ καρδία τῆς
ἐναίμοις τῆς δ' ἄλλοις τὸ ἀνάλογον. ἢ τῆτο Φανερόν ἐ μόνον

in sanguineo genere Cor est: in cæteris proportionale. Idque efficitur primum, non modo sensu percipitur, sed etiam, quod per obitum vita hic ultimo deficit. Nec diffitetur hoc ipse quoque Galenus, dum ait: (g) In alijs libris declaratum est, innati caloris Cor velut fontem esse, neque animal mori omnino posse, nisi cor afficiatur. Quibus ipsa adstipulatur Experientia, quam si quis consulere gravetur, consulat tamen, aut Harveum, (h) aut Panarolum, (i) qui cæteris membris omnibus jam quiescentibus, auriculam tamen cordis finitram diutius adhuc moveri, ex anatomia vivorum observarunt. Quod & nobis videre contigit.

(g) de Loc. Aff. L. 5. c. 1. cl. 4. f. 28. H.

(h) L. c. p. 44. (i) Iatrol. pent. 5. obs. 26. p. 160.

Verum enimvero quamvis de Sede Animæ & Calidi Innati plurima in summam Cordis ignominiam protulerint nonnulli, omnia tamen nimis patienter patiens tulit viscus. Imo postquam præter hanc dignitatem etiam sanguificationis laudem ei ademissent, & vel ex parte reliquis etiam visceribus, vel totaliter soli Hepati insolenti attribuissent injusti mortales, ne tum quidem unquam quicquam de vindicta cogitavit. Placet hæc omnia paulo prolixius diducere, ut injuria præstantissimo visceri nostro ab ingratis mortalibus illata eò melius patefcat.

XXXIV.

Postquam Anatomie (quam apud Ægyptios potius quam Græcos primum floruisse cum eruditissimis plurimisque astruo, utpote quos à posteris Patriarchæ Jacobi qualemque artificiosè disseccandi corpora artem accepisse verosimile,) ex Ægypto in Græciam migravit, plurimos ibi non tantum cultores sed & excultores invenit, qui

XXXV.

Anatomiam à Regibus Ægyptiis ortam esse, ex Plin. Medici L. 4. c. 1. diducit Barthius Advers. L. 3. c. 4. p. 110.

C non

ἢ τὴν αἰσθησιν, ὅτι γίνεται πρῶτον, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν τελευτὴν. ὁποῖαί περὶ τὸ τὴν ἐντεῦθεν τελευταῖον.

(g) ἐν ἀλλοῖς ἐδέχθη, τῆς μὲν ἐμφύτης θερμασίας, οἷον πηγῆς ἕως ἀρχαίης ἢ καρδίας, καὶ πάντως ζῆναι παλαιὰ αὐτῆν, ἐν μέλλοι πενήξασθαι τὸ ζῶον.

non solum omnia sapientissimè ponderarunt, sed & cun-
ctarum partium humani corporis usum officiumque cu-
riosissimè investigarunt.

XXXVI Ortae hinc variae inter Anatomicos tum temporis dif-
fensiones, dum alius huic parti hunc, alius alium, non nun-
quam etiam pro lubitu, & ex falsa hypothesi, attribuit u-
sum. Et quia etiam de Nutritione diversa differuerunt,
dum quilibet opinionis suae veritatè astruere, & id quod
somniauit rationibus evincere conatus est, in diversas
abiverunt partes, nemine experientiam consulente, sed
omnibus ingeniosis medijs asserta sua defendentibus.

XXXVII Fuit haec diversitas primum imminentis nobilissimo
Cordi ruinae signum, quod lento gradu subsequaturam to-
talem infamiam pro certò indicavit. Ita ut optimo sanè
iure Cor inconstantiam fortunae suae accusare, & quam
verè dixerit qui dixit,

*Lusus fortune variatur imagine Lunae,
Crescit, deurescit, certò consistere nescit:*

XXXIIX proprio exemplo affatim approbare potuerit.
Scilicet hic fuit usque ad *Galeni* tempora nobilissimi
hujus visceris status, ut paucissimi ei totum sanguificatio-
nis honorem deferrent, plurimi verò cum aliis visceri-
bus eum communem ut habeat præciperent. Plurimi
inquam, nam præter *Hippocratem* & *Platonem*, eorumque
discipulos vix quenquam aut Medicorum aut Philoso-
phorum Cordi quod suum est omni ex parte tribuisse, ex
scriptis eorum patet.

XXXIX Videamus veritatem nostri asserti ex ipsis fontibus,
ne quenquam, ut *Plauti* verbo utamur, subdere, & in frau-
dem deducere videamur. Prodeat autem primò omniū
summus *Hippocrates*, quem sanè soli Cordi sanguifica-
tionem attribuisse, ex Scriptis ejus luculentissime patet.

Quamvis

delicet Chylum, qui semper diversarum est partium, elaborat, & in totum corpus distribuit.

XLI. Unde merito quis colligere posset, *Hippocratem* Fontium corporis duo agnovisse genera. Fontem nimirum unum Universalem, & quatuor Particulares. Ille est ventriculus; Hi sunt, Cor, Cerebrum, Lien & Hepar.

XLII. Ast oritur hic difficultas, si curiosus quærat, quænam mens fuerit *Hippocratis* de viis, per quas quatuor dicti Fontes particulares ex ventriculo humores sibi dicatos attrahant, cum mentem suam *Hippocrates* manifestè non explicarit. Nos, si divinationis licentia & nobis est concessa, adstruere non dubitamus, quod *Hippocrates* crediderit, id beneficio venarum ventriculo connexarum peragi. Favet nobis *Liber de Natura Hominis*, ubi postquam ortum & progressum quatuor partium venarum crassissimarum

(d) p. 229. l. 53.

propoluit, hæc verba subjungit. (d) *Existunt*, inquit, & ex ventriculo permultæ & variæ venæ, per quas in corpus alimentum transmittitur. Quæ eadem repetit quoque in

(e) p. 276. l. 14.

Lib. de ossium Natura. (e)

XLIII. Utrum antedictæ illæ ventriculi venæ, quarum mentionem facit *Hippocrates*, Lactææ fuerint mesaraicæ, ut quidem *Cacilius Folius*, Anatomicus Venetus, lacteas Veteribus quoque cognitæ fuisse demonstraturus, suspicatur, (f) valdè dubitamus, nec ullam suspicandi ansam apud *Hippocratem* observamus. Quare potius venas illas ventriculi Hippocraticas ramos venæ cavæ & arteriæ aortæ esse credimus, quorum beneficio Chylum heterogeneum ex ventriculo ad dictos Fontes deferri statuit divinus Senex. In qua sententia nos ipsemet confirmat *Comus*, dum alibi

(f) Tract. de
sang à dex-
tro in sinist.
Cordis vent.
via.

(g) ex-

(d) Εἰσὶ ἧ καὶ αἱ διὰ τῆς κελίης φλέβης, αἷα τὸ σῶμα
πυμποδαίει καὶ παντοῖα, καὶ δι' ὧν ἡ τροφή ἐν τῷ σώματι
ἔρχεται.

(g) expresse venam cavam *ventrem totum pervadere* di-
cit.

(g) L.b.de
Carn.p.250.
l.19.

Verum,antequam *Hippocratem* omninò dimittamus, univ^{er}sam ejus huc quadrantem Doctrinã proprijs ver-
bis ita repetimus ; (h) *Cum quis comederit aut biberit, corpus*
ad se ex ventriculo commemoratam humiditatem attrahit, &
fomes per venas de ventriculo irabunt, similis humiditas simi-
lem, & in corpus distribuunt. Quæ clarius ita damus : Post-
quam Chylus in ventriculo est elaboratus, Cor partem
optimam, sanguinique generando idoneam, Hepar verò
biliofam, Cerebrum pituitosam, Splenque aqueam ejus
partem ex fonte generali, ventriculo scil. per vasa mesa-
raica attrahunt, attractam elaborant, elaboratam autem,
vel pro nutritione, (quod de Corde intelligendum,) vel
pro alio aliquo usu præstando, (quod de reliquis fontibus
notandum) in totum corpus distribuunt. Et tantum
de primi Artis nostræ Conditoris mente, atq; doctrina.

(h) L.4.de
Morb.p.458.
l.45.&c.p.502.
l.3.

XLI V.

Secutus hunc est divinus *Plato*, qui post *Hippocratem*,
jure quoque inter veteres summus Cordis Patronus fa-
lutatur : Nam & is Cordi, quod suum erat, nimirum san-
guinis elaborationem, æquissimè tribuebat. Id quod ex
nimis obscuris & maximis difficultatum salebris invo-
lutis placitis ejus colligere licet. Sufficiat hac vice unicus
locus, què ex *Timeo* producemus, ubi etiã expresse, ut *Hip-*
ocrates, Cor sanguinis ΠΗΓΗΝ vocat. Audiamus ipsum
augustissimum Philosophum, paucissimis verbis hæc e-

XLV.

C 3 disse-

(g) Διὰ τῆς κοιλίης ἀπάσης διήκειν.

(h) Ἐπὶ τῆς Φάγῃ ἢ πίνῃ ὁ ἀνθρώπος, ἔλκει τὸ σῶμα εἰς
ἑαυτὸ ἐκ τῆς κοιλίης τῆς ἐκ τῆς ἐπιπέρας, καὶ αἱ πηγαὶ
ἔλκυσσι Διὰ τῶν φλεβῶν ἀπὸ τῆς κοιλίης, ἢ ὅμοιη ἰκμᾶς τῶν ἀ-
μοιβῶν ; καὶ Διὰ δὶδωσι τῷ σῶματι :

(o) Tim. p. 70
A. edit. Ser-
rani.

differentem: (i) *Cor vero simul & venarum FONTEM Sanguinisq., qui per omnes Corporis partes copiose per alveos suos dimanat, inter stipatorum sedem Dii collocarunt.*

XLVI. Qua autem via quoque modo Chylus ad cor ex ventriculo perveniat, vix ex autore licet assequi: Vasa tamen mesaraica cum Hippocrate huic muneri eam destinasse, conjicimus ex his ejus verbis, quæ, dum de actione Ignis interni sive caloris naturalis in (k) *potulenta & esculenta*, in ventriculo inventa, agit, divinus iste Philosophus profert: (l) *Liquefacit autem calor naturalis potulenta & esculenta, & in minutas partes distribuit per exitus quæ pervadit, quemadmodum ex fonte ad alveos ipsa ad venas hauriens, atq., quasi per convallentem manans per corpus, venarum fluentia diducit.*

(l) Tim. p. 79.
A.

XLVII. Ob quæ verba, quod obiter hic monemus, an jure vapulet Plato à Cl. Gassendo, æquo Lectori judicium committimus. Est autem hæc Gassendi censura: (m) *Plato, ut videtur ignorasse Anatomem, cum demitti potum in ventrem per arteriam asperam censuit; sic etiam videtur, dum existimavit, esculenta potulentasq., post exolutionem in minima, protrudi vi ignis ex ventre ipso, tanquam ex fonte, in venas, tanquam in canales, sicque distribui per totum corpus.*

(m) Phyl.
Sect. 3. Mæbr.
Post. L. 3. c. 2.
Operū Tom.
2. p. 305. b.

XLIIIX. Nos ad Platonem; cujus antè propositam sententiam etiam ex verbis ejus, quæ non multo post subnectit, haud diffi-

(i) τῶν ἢ δὴ καρδίαν ἄμα τῶν φλεβῶν καὶ πηγὴν τῆς περιφερομένης καὶ πάντα τὰ μέλη σφοδρῶς αἵματι, εἰς τὴν δόρω φορικῶν οἴκισιν κατέστησεν.

(k) τὰ σίτια καὶ ποτῆ.

(l) Τῆμαι δὴ καὶ καὶ μικρὰ διαίτην, ἀπὸ τῶν ἐξόδων, ἢ περ πρέυεται, διάζον, οἷται ἐκ κρηνῆς ἐπ' ὄχετας δὴ τὴν φλεβῶν αὐτῶν αὐτῶν, ῥεῖν ὡσπερ αὐλῶν, ἀπὸ τῶν σώματι, τὰ τῶν φλεβῶν ποτῆ ῥεύματα.

difficulter elicimus; sunt autem hujus commatis: (n) ^{(?)Fim.p.10.} *Quum enim Ignis five Calor Naturalis cibos secat, & intus* ^{D.} *effertur, Spirituum affecutus, venasque è ventre communi quadam elatione implet, propterea quod defecit & concocta alimenta inde haurit, & ob has quidem causas per uniuersum corpus ex ventriculo, tanquam principio originis primo & remoto, non ultimo & proximo, omnibus animalibus nutritionis liquores ita diffunduntur. Recenter uero seeta ac concocta, & à cognatis quidem suis, partibusq; inutilibus, ablata & separata &c. varios commixtione quadam habent colores: Inter ceteros uero rubeus pellucet, &c. idcirco ejus alimenti, quod ex Corde per uniuersum corpus pervadit, color hujusmodi est, qualem descripsimus, nimirum rubeus, quem SANGVINEM vocamus.*

Sed & Platonem soli cordi sanguificationem ascripsisse, etiam ex Libello ejus, de Natura Mundi scripto, cujus alii ipsum *Timeum* autorem constituunt, probare possumus, ubi expressè (o) *omne alimentum à radice cordis in corpus induci* docetur; verum quia à nonnullis pro supposititio habetur, & augustissimi Philosophi *Platonis* nomen mentiri creditur, hoc labore lubentes superfedemus, cum & ex recitatis autoris verbis mentem ejus quilibet statim perspicere possit.

XLIX.

(o) p. 102. A.

Verum

(n) Τέμνωντες μὲν τὰ σίτια τῆ πυρὸς, αἰωρεμένε ἢ ἐν τὸς τῶ πνεύματι ξυνεπομένε. πὰς φλέβας ἢ ἐκ τῆς κοιλίας, τῆ ξυναωρήσει πληρῶντ, τῶ τὰ τετμημένα αὐτόθεν ἐπαντλεῖν, καὶ διὰ ταῦτα δὴ καθ' ὅλον τὸ σῶμα πᾶσι τῆς Ζώης τὰ τῆς τροφῆς γάματα ἔτως ἰπύρρυστα γεγονέαι. Νεότημητᾶ ἢ καὶ ἀπὸ ξύγγενῶν ὄντ, &c. παντοδαπὰ μὲν χρώματα ἴχει διὰ τὰ ξύμμικτιν. ἢ δ' ἐρυθρὰ πλεῖστη πρὸς αὐτὸ χροῖα διαθεῖ, &c. ὅθεν τῆ καὶ τὸ σῶμα ῥέοντ, τὸ χροῖμα ἔχειν ὅταν ὄψιν διεληλύθαμεν ὁ καλῶμεν ἌΙΜΑ.

(o) τροφὰ πᾶσαι ἀπὸ ρίζας τῆς καρδίας τῶ σώματι ἐπέχεται.

L. Verum enim verò, quamvis & *Hippocrates* & *Plato* cum suis affectis Cordis sanguificationem justè astruxerint, & in nullo alio viscere sed solo tantum Corde eam fieri rectè docuerint, prohibere tamen non potuerunt, quin & alii suam sententiam mortalibus inculcarent, & tanquam verissimam obtruderent: Imò quia, ut vulgatum veriverbium sonat, major pars concludebat, reje-ctâ verissimâ *Hippocratis* & *Platonis* sententiâ, falsas cæterorum opiniones ambabus, ut ajunt, ulnis amplexi sunt.

LI. Versabatur igitur tum Cor magnis in angustiis. Quamvis enim non pauci cum Medici tum Philosophi fuerint, qui ex *Hippocratis* & *Platonis* schola prodierunt, minima tamen eorum pars omnia Præceptorum suorum dogmata secuta est. Quare & Cor honores, ex sanguificatione adeptos, & hæcenus jure sibi soli destinatos, ex parte deponere, *Aristotelis*q; jussu ac decreto cum Liene communes habere cœpit.

LII. Patet id ex scriptis *Aristotelis* passim, & ita quidè patet, ut Cordi sanguificatione eum adscribere nemo Philosophorū & Medicorum inficias eat. Apertè n. Philosophus quamplurimis in locis Cor (p) *Principium Sanguinis*, item, (q) *Locum & conceptaculum primi sanguinis*, imò eodem vocabulo cum *Hippocrate* & *Platone* utens ΠΗΓΗΝ seu *Fontem sanguinis* vocat. (r) *Sanguis enim*, inquit, *ex Corde ad venas quoq; derivatur: At vero ad Cor non aliunde devenit: Id enim Origo prima & FONNS sanguinis, aut Conceptaculum primum.*

(r) L. 3. de
part. anim.
c. 4. p. 1152. A.

LIII. Sic quoque per quas vias Cibus ex ventriculo Cor-
di in-

(p) ἀρχὴν τῆς αἵματός.

(q) τόπον καὶ ὑποδοχὴν τῆς πρώτης αἵματός.

(r) Ἐκ τῆς καρδίας γὰρ ἐποχετεύεται (τὸ αἷμα) εἰς τὰς φλέβας, εἰς ἣ τὴν καρδίαν ἐκ ἀλλοθεν, αὐτὴ γὰρ ἐστὶν ἀρχὴ καὶ ΠΗΓΗ τῆς αἵματός, ἢ ὑποδοχὴ πρώτη.

di infundatur, satis clarè docet, easque vasa mesaraica rubea esse expressè indicat, dum insequentia erumpit verba: (s) *Quod Lactes seu mesenterium vocant, membrana est, pertendens continua de intestinorum tenore seu productione, ad venam usque majorem & aortam, plena venarum & arteriarum multarum atque frequentium, que ab intestinis ad venam majorem aortamque permeant: per quas, tanquam ra dices, cibis de ventre ad venas defertur.*

(s) L. 4. de
part. An. c. 4.
p. 174. E. &
1175. A.

Hinc etiam *Aristoteles* vasa mesenterii sanguiduca, (quæ, ut *Hippocrates* & *Plato*, communi nomine *venas* vocat) arborum radicibus comparat, eaque chylum ex ventriculo & Intestinis, velut radices è terra succum nutritium, exlugere, & partim (t) *ad venam majorem* seu cavam, mediante vena portæ, partim *ad aortam* mediante, scilicet, arteria Cæliaca, deferre, ut inde cordi infundatur, monet.

LIV.

Favet huic nostræ explicationi Ingeniosissimus *Gassendus*, (u) qui itidem credit, quod *Aristoteles* per venam magnam, venam cavam, & per aortam, arteriam aortam intellexerit, & in utraque vasa mesaraicas tendere voluerit. *Folius* verò, qui (x) notata ab *Aristotele* mesenterii vasa, & radicibus comparata, Lactæas fuisse venas, *Aristoteli* jam notas, autumat, accuratius Philosophi verba examinantibus nihil persuadebit.

LV.

(u) L. cit.

(x) L. cit.

Voluit igitur *Aristoteles*, quod chylus à corde in Sanguinè convertatur, non tamen omnis, sed tantum crassior: Cum juxta eundem Lien tenuiorem mox ex ventriculo

LVI.

D. rapiat

(s) τὸ ἰ καλέμενον μεσέντερον, ἐστὶ μὲν ὑμῆν. Διαφέρει ὅ συν-
εχέει διὰ τῆς τῶν ἐντέρων ὀρθοπέσεως, εἰς τὴν φλέβα πλεῖ-
μεγάλῃ, καὶ τὴν ἀορτὴν, πλεῖρες δὲ φλεβῶν πολλῶν, καὶ πυκνῶν,
δι' αὐτὴν εἰς τὰς φλεβὰς ἐκ τῆς κοιλίας, οἷον διὰ ριζῶν πορρωτάτη
ἢ τροφή.

(t) εἰς τὴν φλέβα πλεῖ μέγαλῃ καὶ πλεῖ ἀορτῆ.

(y) Lib. 3. de
part. anim.
c. 7. p. 1160.
D. vide etiam
Conring. de
Gen. sang.
c. 4. p. 20.

LVII.

rapiat & coquat. Quod expressè alibi docet: (y) *Lien*, inquit, *humores* (non vapores, ut *Gaza* vertit) *vacantes divertit & attrahit ex ventriculo; & concoquere eos potest, ut qui sanguineus sit.*

LVII.

Per quas verò vias *Lien* hoc exequatur, ex autore affecti non sumus. Si divinationi hic quoque locus, vas breve substituimus, cum *Lien* & ventriculus nullo alio vase quam brevi connectantur. Neque enim verisimile est, quod *Aristoteles* per vasa quædam adhuc incognita id perfici voluerit.

LIIIX.

Est itaque, ut ex citatis & aliis Philosophi locis certò colligere licet, hæc ejus de sanguificatione mens: Postquam *Cibus* in ventriculum ingestus *Chyli* naturam assumit, mox *Lien* per vas breve partem ejus tenuiorem attrahit & concoquit, crassiorem vero partem, per orificium ventriculi dextrum, *Pylorum* nempe, in intestina detrusam, vasa *Mesaraica*, cum ad venam *Portæ*, tum ad arteriam *Cœliacam*, deferunt, quarum dein illa *Cava*, hæc *aortæ*, cava autem & *aorta* *Corde* eum infundunt, ubi in sanguinem bonum mutatur, tandemq; toti corpori suppeditatur.

LIX.

Et sanè mansit hæc de sanguificatione sententia per aliquot secula salva ac inviolata, imò rejectis aliis hæc sola palmam veritatis reportavit, utpote auctoritate & suffragio summorum virorum stipata. Hinc quamvis nonnunquam, aut *Medici Hippocratici*, aut *Philosophi Platonici*, novas *Peripateticis* excitarunt lites, semper tamen hos impetus masculè isti tamen sustinuerunt, & imprimis *Logici* suis demonstrationibus, tanquam muris insuperabilibus, *Majestatem* suæ doctrinæ muniverunt.

Verum

(y) Οἱ πολλοὶ ἀπαγοῖ ἐκ τῆς κελίας τῆς ἐκμάδας τὰς
πρῶτας, καὶ δύναται συμπέπειν, αἵματά της ἀν:

Verum enimverò reſiſſimè *Oedipus* apud *Senecam* LX.

Tragœdum:

*Ut alta ventos ſemper excipiunt juga,
Rupemq; ſaxis vaſta dirimentem freta,
Quamvis quicquid verberant fluctus maris:
Imperia ſic excelſa fortuna objacent.*

Sic quoq; & Rex Microcoſmi Cor diros ejuſmodi ſenſit impetus. Hoc n. cum in ſummo honorũ faſtigio verſaretur, nec quicquam mali à medicis ſibi imminere prævideret, venit ecce *Galenus*, (quem *Fuchſius* teſtatur (2) d) Deo excitatum eſſe, ut diſſipatam ſuis temporibus Medicinam repararet;) honorum cordis ſummo cum detrimento. Nam is pro imperio, quod tùm temporis in Anatomiam obtinebat, Cor ſumã qua abundabat potentia privavit privatam totaliter abdicavit, abdicatum in ſervitutum dejecit, & ut impoſterum Hepati, cui ſanguificationis laudem largitus eſt, ſerviret, præcepit.

(2) Inſtitut. Medic. Lib. I. ſect. I. c. I. Op. Didact. part. I. p. 3. E.

Voluit autem maximus iſte Hepatis Patronus, imò LXI. non tantum ipſe voluit, ſed & ut poſteri idem quoque cum eo vellent mandavit, ut hoc modo poſtmodum de *αἱματώσει* ſentiant mortales: Poſtquam cibus per *œſophagum Ventrículum* intravit, mox facultas ventriculi (quam *Alteratricem* alibi vocat) eum aggreditur, & utile ab inutili ſecernit, quorum hoc infernè ad inteſtina pellit, & per ea expellit; illud verò magis elaborat, ac in *chylum*, qui ſanguinis materiam idoneam ſuppeditet, vertit. Quo peractò exigua quidam *chylus* pars per paucas illas *meſaraicas* venas ad ventriculum tendentes ex eo exſugitur; maxima vero ejus quantitas per *pylorum* in inteſtina delapſa, venis *meſaraicis*, qua copioſiſſimè ad inteſtina perveniunt, diſtribuitur. Hæ vena attractum *Chylum* in Venam *Portam*, cui inferuntur, eructant; Quem tamen prius, adeptã ab Hepate vi, magis præpararunt, eiq; ve-

De uſu part. L. 4. c. 1. c. 7. c. 1. c. 1. & 2. c. 2. c. 3. & 12.

c. 1.
 c. 12.
 c. 3.
 c. 4.
 c. 15.
 c. 4.
 c. 5.
 c. 6.

In rudem quandam delineationem, obscuramq; speciem sanguinis communicarunt. Tandem vero per venam Porta in Hepar deferitur; Ubi in ipsa Hepatis carne, propriaq; ejus substantia, ab ipsa visceris hujus caliditate fervet, coquitur, & in sanguinem bonum mutatur. Et in hac quoq; coctione ac ebullitione iidem que adhuc inutilia sunt, nec ante secernebantur, jam segregantur, eaq; tam crassa limosaq;, quam tenuia & levia. Quorum illa per rami Splenici vas breve (quod aliàs vas venosum vocat, & stomacho comparat,) in Lienem; Hæc per plurimos exiles meatus, multifariis in Hepate ramulis donatos, postea verò in unum meatum junctos, in vesiculam fellis evacuantur. Repurgatus autem sanguis perfectusq;, dein sursum ad gibbas Hepatis partes ascendit: Ubi à vena Cava excipitur, & toti corpori communicatur. Quia tamen & in vena Cava multo adhuc humore tenui & aquoso plenus est sanguis, humor verò iste, postquam suo officio perfunctus est, (ut scil. vehiculi instar chylum per venas mesaraicas & angustos porte ad Hepar tendentes meatus, quo facilius transiret, dilueret;) corpori potius oneri esset, cum planè inutilis sit: Hinc Renes per vasa sua attrahentia, paulum sub Hepate vena Cava inserta, ex ipsa tenuem istam excrementitiâ humiditatem confestim attrahunt, ut ita solus tandem purusq;, sanguis per totum corpus eat, paucâ tantum ipsi admistâ aquosâ humiditate. Et hæc est Galeni de sanguificatione sententia, quam ex Placitis ejus, retentis quantum fieri potuit ipsissimis auctoris verbis, breviter proponere libuit.

LXII.

Sic igitur nobilissimum Viscus Cor honorem & dignitatem, quam jure pro labore suo per plus quam sex secula variâ licet fortunâ obtinuerat, deponere, Hepatiq; immerenti omni ex parte concedere cogebatur. Nec remansit spes ulla recuperandi imperii legitimi. Omnes namque subsequentes Medici, quia multum debebant
 Præce-

Præceptorum suo, pro Hepate causam dicebant. Quare, licet nonnunquam nonnulli, Hippocratis aut Aristotelis partes secuti, in recuperanda pristina dignitate Cordi suppetias ferre non recusarint, prævaluerunt tamen Hepatis defensores, ita ut & plurimi Philosophorum in castra Galenicorum transferint, alii verò de victoria addubitan- tes, neque tamen se parti adversæ dedere volentes, controversiam hanc planè iactam reliquerint.

Accesserunt insuper & Arabes, qui autoritate suâ Galenicam hanc de *αἱματώσει* doctrinam mirum quantum firmarunt. LXIII.

Sic enim antiquissimus ille Arabs Cordubensis Rabi LXIV. *Moses in suis Aphorismis*: (a) *Alimentum à ventriculo elaboratum, ubi ad Hepar traxerunt vena, ibi rursus ferretur & con- roquitur, alteraturq; in sanguinis generationem.* Ex quibus verbis, & organum languificationis, & viæ chylum eò deferentes, haud obscure indicantur. (a) Sect. 4. aph. 14. p. 52. edit. Basil.

Nec diversum sentit Mesue, quem Medicina Evangelica LXV. Scholastici vocant. Licet enim de consensu jure quis dubitare posset, cum in Canonibus ejus Universalibus (b) hæc legantur verba: *Stomachicum verò etiam miscendum medicamentis dissolvendo purgantibus, ut Stomachum (& hepar) facultatis naturalis Fontes muniat & tueatur.* Adde quod non ita multo post Autor Cor inter partes nutritorias, secundum versionem Sylvii, aut nutritivas, juxta antiquam versionem, numerare videatur, dum vertente Sylvio inquit: (c) *Styptica deniq; Cor & Ventriculum reliquasq; partes nutritorias muniunt, &c.* Quæ verba antiqui interpretes ita expresserunt: *Non fit impressio nocumentorum Cordi & membris nutritivis ex admistione stypticorum cum medicina purgatrice, &c.* (b) Intent. f. Theor. 1. Capitulo 1. Can. 1. (c) Intent. f. Theor. 2. Cap. 1.

Verum, quamvis hæc omnia primo aspectu Mesuen LXVI.

suspectum reddere videantur, quasi *Galenii* sententiæ addictus minimè fuerit, quod si tamen textus ipse paulò accuratius perpendatur, facile apparebit, ex allegatis nihil quicquã concludi posse. Nam quod ad verba primo loco citata: Non reperiri in textu Arabico hæc vocabula: & *Hepar*: sed ea ab interprete *Sylvio* addita esse, vel inde conicitur, quia & in parenthesi ponuntur, & imprimis quia in *antiqua versione* plane omissa sunt, ubi jam recitatus paragraphus ita exprimitur: *Medicina quòq; stomachica medicinis solutionem facientibus miscenda sunt, ut virtutum naturalium mineram in eo, intellige stomacho, conservent & temperent.* Præterea quoque ibidem de stomacho tantum agit Autor, quem roborandum esse docet, ne à malignitate purgantium virtus ejus debilitetur; *Omnia enim purgantia genere deleteria, ac sua violentia natura nostra gravissima esse, in Intentione sive Theoremate antecedenti dixit.*

LXVII.

Simili ratione si ea verba, quibus astrui possit, quod Cor partibus nutritorijs seu nutritivis annumeraverit, rectè excutiantur, patebit, eum his verbis Cor à Ventriculo reliquisq; nutritionis partibus sejungere, mentemq; autoris esse, quod Styptica purgantibus medicamentis admixta, non tantum Cor, sed & partes nutritioni dicatas, ne à malignitate purgantium lædantur, aut planè prosternantur, muniant & robovent. Confirmat responsonem nostram & hoc, quod *Autor in libri*, quem *Grabadin* vocant, *partis posterioris*, quæ vulgò de *Appropriatis seu Grabadin medicinarum particularium* inscribitur, *sectionis primæ particula secunda*, ubi de medicinis ægritudinis membrorum spiritui servientium agit, etiam de curatione ægritudinum cordis tractet: Cum tamen se in *Particula sequenti* de medicinis ægritudinum membrorum nutritionis locuturum promiserit. Quem ordinem

nem etiam *Continuator Ejus*, *Petrus Apponus Patavinus* Conciliator Scholasticis dictus, in *Supplemento suo* observavit.

Nulla modo igitur evinci potest, recessisse *Mesuen* LXIIX. à communi omniumq; medicorum applausu tum temporis approbata *Galemi* sententia. Et licet Autorem claris verbis hæc astruentem, quamvis anxie quænaverimus, jam adducere haud possumus, plurima tamen in eo reperiuntur loca, ex quibus haud ineptè quilibet id concludere potest.

Abundè fit nobis hic unicus, qui in *sine Libri de Ap-* LXIIX. *propriatis* legitur. Ibi enim postquam aliquot ægritudinum Cordis causas proposuit, hæc addit verba. (d) *Et dispositio hepatis cum est alterata ac depravata, ut generet secundum hanc depravationem plurimum sanguinem melancholicum, imprimi malam dispositionem Cordis; & est causa ægritudinum Cordis, & est gravior dispositionibus aliis: ita ut faciat dispositionem similem mania & melancholia.* Ex his sane verbis optimè colligitur, autorem Hepati sanguificationem adscripsisse; non posset enim Hepar male dispositum pravum generare sanguinem, nisi bene dispositum optimum etiam conficeret.

(d) Grabadin L. 2. sect. 1. particula. 2. summa 3. capitulo 1.

Secutus eum est *Franciscus de Pede Montium*, qui in *Sup-* LXX. *plemento suo*, quod in hanc posteriorem libri *Grabadin* partem conscripsit, *Hepar* expressè *Fontem & Mineram naturalis virtutis sanguinem generantis, à quo vena originem habeant, esse*, docet. cap. 6.

Porro, ejusdem sententiæ, cujus *Mesues*, fuit *Abuchare* LXXI. *Mugamet Medicus filius Zachariae Rasis*; id quod ubertim ex Libro ejus, quem *Helcharvy*, id est, *Continentem artem Medicinæ*, ipse nominavit, demonstrari posset. Unum itidem hac vice adducemus locum, ne nimia proluxita-

Lib. 6. capi-
tulo 2. Ru-
brica O.

xitate nauseam cuiquam movēamus. Ita autē expresse in capite, in quo de *egritudinibus Hepatis* differit, inquit: *Quod si egestio fuerit chylosa, proprie significat, quod ex debilitate virtutis Hepatis attractiva est, &c. quod si cum egestionem chylosa fuerit arugo tenuis, tunc erit in Venis, per quas transportatur nutrimentum ad Hepar, apostema calidum. Et paulo post: Quod si videris egestionem fuisse chylosam, in qua fuerit arugo, & in Hepate non fuerint signa apostematis, noscas, quod Hepar non est infirmum, nec est passio chylosae egestionis ex debilitate virtutis attractivae ejus: sed in venis, per quas transportatur nutrimentum ad Hepar, est apostema calidum.*

LXXI.

Ex quibus patet, *Rhasen* quoque foli Hepati sanguificationis laudem assignasse; quod enim per Nutrimenti vocabulum, hic non nutrimentum Hepatis, sive sanguinem in nutritionem Hepati transmissum, intelligat, sed potius alimentum ore assumptum, & in ventriculo coctum, vel exinde constat, quod hic docet, quod, nisi hoc nutrimentum ad Hepar per venas mē araicās, ob Apostema earum, vergat, aut ab Hepatis vi attractrice debili attrahatur, chylosa inde egestio oriatur, descendente nimirum chylo, non patentibus ordinariis viis, ad intestina & anum.

LXXII.
Tractata I.
capitulo 17.

Idem multò adhuc clarius in *Almansore* suo tradit: *Ex Hepatis, inquit, concavitate canalis quidam nascitur, qui porta vocatur hepatis, cujus figura Venae tenet similitudinem, sanguinem verò non retinet. Hic autem canalis in multas separatur partes, quarum unaquaeq, iterum tamē in multas separatur partes, quousq, divisiones recipiat infinitas. Quarum multae divisiones (loquitur hic de venis mē araicis) ad inferiora tendunt stomachi, & multae illarum ad duodenum, & divisiones multae ad jejunum vadunt, & sic etiam ad alia proterantur intestina, donec ad intestinum perveniunt rectum. Et*

ista quidem sunt orificia per quæ nutrimentum Hepati intrahitur, quæ in suo transiitu non cessat ire, donec est strictiori ad locum ampliorem: donec aggregetur in canali, qui est Hepatis Porta. Predictus autem canalis in interiori Hepatis parte in partes ad modum capillorum subriles dividitur, in quibus nutrimentum, quod ex ventriculo fuit tractum, ad Hepar dissipatur, & à carne Hepatis tam diu coquitur, donec sanguis fiat. Hoc suum assertum paulò post in alio capitulo, ubi de usu partium nutritionis agit, confirmat.

cap. 22.

Verum enim verò, quæ Mesues, quæ Rhases senserunt, iisdem & reliqui Arabes omnes calculum suum addiderunt, quod, si necessitas aliqua id efflagitaret, ex scriptis eorum abundè satis astruere possemus. LXXIII.

Quare jam nec ex ipso Arabum Medicorum Principe, quem corrupto Ebensine nomine Avicennam vocamus, quicquam addemus: Ex cuius tamen scriptis uberimè colligi potest, quam firmiter fuerit Galeni opinionibus Arabum infixis, cum adhuc ipsius Avicennæ tempore, qui post Mesuem quarto demum seculo vixit, facta tecta que floruerit. Adeat quicumque volet ipsum Auzorem, imprimis verò ubi de anatomia Hepatis & Splenis differit, & fateri cogetur, ipsissimam Galeni sententiam, ne dicam verba, ibidem reperiri: Hepar (inquit in historia anatomica hepatis) est membrum quod generat sanguinem, quamvis mesaraice convertant quandoq. chylum ad sanguinem conversione aliqua, propter illud quod est in eis de virtute hepatis, &c. Splen verò (ait idem in historia anatomica Lienis) omninò est evacuatorium fecis sanguinis, & adustionis ejus, & sunt melancholia naturalis & accidentalis, &c.

Canon. L. 3.
fen. 14. tract.
i. c. 1.

Can. lib. 3.
fen. 15. tract.
i. c. 2.

Crevit igitur hoc modo Majestas Hepatis, crevit inquam de die in diem, quia eam autoritas Magnatum Medicinæ LXXV.

E

dicinæ

Lib. 8. de
compof. me-
dic. fec. 10.
ca. c. 1. cl. 5.
p. 187. C.

dicinæ quotidie firmavit. Scilicet ita comparatum est nobiscum, ut sententiam eam, quam existimatio Virorum magnorum approbavit, priusquam sub incudem rectæ rationis vocemus, jam ambabimus, ut ajunt, amplectemur ulnis, omnia spernentes, quæ contra ab aliis, verissimè licet, inferuntur. Hinc (*) rectè *Galenus*: *Quod semper dico, etiam nunc proloquar, nimirum, persuasum me habere, quod difficillimum ad veritatem revocare eos, qui secta alicujus servituti se addixerunt.* Imo sane, ô *Galenus* non difficillimum tantum sed etiam omninò impossibile videbatur, & adhuc videtur, ad veritatem revocare eos, qui sectæ tuæ servituti se addixerunt. Inveniuntur enim plurimi, qui licet tuis meliora videant probentq; ea non sequantur, quia fascino autoritatis & antiquitatis tuæ læsi sunt.

LXXVI.

In Comm.
ad c. 5. L. 4.
phys.

Similes sane *Didaco Masio*: Hic namque explicans quæstionem hanc Physicam, an locus sit superficies, an verò spatium? vidensque, rationes locum spatium esse probantes, secus quam *Aristoteli* ac aliis visum, firmiores & veriores esse, in hæc tandem erumpit verba: *Ego verò, nisi me Aristotelis auctoritas & D. Thomæ compelleret, manibus pedibusve in sententiam de Intervallo libenter ahiberem, quam & intellectu faciliorem, paucioribusq; difficultatibus parere, si attemè & argumenta superiora, & quæ de Natura illius diximus, contempleremur, facile deprehendemus. Verum quia ingenii fasces submitendi sunt Aristoteli & Divo Thomæ, favemur, locum superficiem esse, & non intervallum, quia hi gravissimi Philosophi tradiderunt.* Hæc *Masius*; sed quam

(*) Ο'περ ἀεὶ λέγω, καὶ νῦν ἐγὼ, πεπειθόμενος, ὅτι χαλεπώτερον ἐστὶ μεταστῆναι πρὸς τὴν ἀληθεῖαν τῆς Φυσικῆς ἀρεῆς, ἢ εὐλευεῖν.

quam belle, facile vident ii, quæ de meliori luto finxit præcordia Titan. Quasi vero & Aristoteles & D. Thomas, & alii errare non poterint, cum homines fuerint, & humanæ conditioni, à qua errare alienum non est, subiecti.

Pugnarunt igitur pro Hepate discipuli Galeni acerrime, suamque sententiam variis ac speciosis rationibus, maxima ex parte ex ipsis Galeni fontibus petitis, mirum in modum confirmarunt. LXXVII.

Unicus tamen restabat nodus Gordius, quem licet quam plurimi solvere conarentur, imò se soluisse gloriarentur, nullus tamen curiosus, & iis qui paulò accuratius hæc examinerunt, satisfecit. Fuit autem is hic: *Per quas vias Chylus ad Hepar feratur?* Exercuit hæc quæstio tot præclarissima ingenia, atque ut in varias irent partes unica causa fuit. Quamvis enim omnes necessariò Hepar chylum in sanguinem convertere crederent, non tamen omnes in via tradenda convenerunt, sed aliis hanc, aliis aliam chylo assignavit viam. LXXVIII.

Celeberrimus Sennertus octo potiores Galenicorum sententias recenset, qui omnes Chylum quidem ad Hepar deferri non dubitarunt, diversas tamen vias ei assignarunt. *Alii enim* (verba sunt Clarissimi Viri) *per solas Ventericuli venas ad Hepar chylum deferri, per mesaraicas vero nutriri intestina statuunt.* *Alii utrisque, utrumque munus attribuant, numero saltem eas discernunt.* *Alii de mesaraicis saltem disputant, & tamen quatuor sectarum sunt.* *Alii solum chylum ferre venas mesaraicas putant.* *Alii & chylum & sanguinem, ita tamen, ut alia vena mesaraica sint, que sanguinem, alia que chylum ferant.* *Alii utrumque munus omnibus assignant, sed diversis temporibus nunc huic nunc illo officio vacare statuunt.* *Alii eodem tempore omnes utroque officio fungì existimant.* *Et quidem alii præcipuè chylo deferendo, secunda-*

Lib. 3. præf. part. 1. c. 1. p. 437. a.

rio sanguini destinatos esse putant. Tandem sunt qui disputant, an toto venarum harum ductu uterq; humor feratur, an in parte & latere uno chylus, in reliquo & dimidio sanguis, Hæc Sennertus, quem acutissimus Gassendus, in enumeratione diversissimarum, de chyli ad Hepar transitu, sententiarum, superat, (a) novâque, & eâ quidem Fallopiânâ, de chyli per porum choledochum, sibi chylodochum dictum, ad Jecur distributione, auget. (b) Unde sanè liquet, quam miserè se torserint Hepatis patroni, ut Galeni sui opinionem defenderent; & quam maximis pressi fuerint difficultatibus, dum invitâ ipsâ rerum naturâ cor honore illi ab eâ concessio spoliare decreverunt.

(a) Phys. Sect.
3. membr.
Post. L. 5. c. 2.
Operû Tom.
2. p. 305. b. &
306. a.
(b) L. cit. p.
306. b. &
seq.

XXC.

Anno 1622.

Quibus tamen disceptationibus, quæ per tot secula plurimos exercuerant magnos viros, colophonem videbatur imposuisse Casparus Afellius, Anatomicus Ticensis, dum ante triginta & aliquot annos in Mesenterio, præter triplex illud vasorum mesaraicorum genus, omnibus hæctenus notum, venas nimirum, arterias & nervos, adhuc alias venas, quas ob succum quem continent Lacteas vocavit, invenit, easque, quia & intestina & Hepar attingere credidit, ex intestinis quoque chylum exfugere, & in hepar eruflare voluit.

XXCI.

Hujus vestigia alii mox Medici sequentes rei veritatem publicis privatisque sectionibus confirmarunt, novoque huic invento fidem ipsissimam addiderunt. Idque aded constanter & aperte, ut sola harum venarum inventio hoc præstiterit, quod tot rationes & argumenta, contra cordis Patronos hæctenus prolata præstare minimè valuerunt. Nullus enim jam ferè erat, qui absque cœcitatibus & ignorantia macula contradicere auderet.

XXCII.

Adjunxerunt huic invento dein etiam plurima media, quæ sanguificationem Hepatis magis magisque astruerent.

rent. Hepar, inquit, venarum est principium; In Hepate prætere sunt organa distributionis; Circa Hepar etiam sunt excrementorum receptacula; Imò, leso Hepate leditur sanguificatio, Hæc potiora sunt media, quibus opinionem suam, ut diximus, astruere allaborarunt. Quæ tamen, si rectè excipiantur & perpendantur, speciem potius veri quam verum ipsum præ se ferre deprehendentur.

Nam, quod ad primum, non Hepar sed Cor venarum **XXIII.** est principium, ut rectè etiam docent Plato, (a) Aristoteles, (b) eosque sequentes Philosophi ac Medici nonnulli. Si enim ferum humanum, aut alium aliquem nuper rime natum, (verba sunt Jll. Harvei) (c) diligenter inspexeris, dissectaq; venâ cavâ, inter auriculam dextram Cordis & diaphragma, deorsum versus contemplatus fueris, comperies tria foramina; quorum maximum & posterius ad spinam tendens, est venæ cavæ descendens; anterius & minus, in radicem ac truncum vasorum umbilicalium fertur; tertium & minimum jecur ingreditur, estq; ramulorum omnium in gibbum hepatis sparsorum origo & truncus. Unde aperitè constat, venas à jecore, ut plurimi volunt, tanquam principio, nequaquam proficisci, sed à corde. Nisi quis obstinatè affirmare velit, truncum venæ ab aliquo suo ramulo, non autem ramos à trunco ortum ducere. Recte igitur, ut etiam magnum illud Artis nostræ Lumen Guern. Rolsincius testatur, (d) nullam venam ex Hepate oriri confirmant Professorum oculari demonstratione. Truncus enim venæ Cavæ à summo sterno ad os sacrum continuatus est, sine ullâ in Hepate interruptione. Adhæret solum jecori in cavæ partibus, potestq; integer aut illesus sine ullâ divisione aut laceratione parenchymatis separari. Non movet nos igitur ab hac assertione gravissima Galeni censura, qui eam (e) valde absurdam vocat; nec etiam severa Laurentii virgula,

(a) in Timæo p. 70. A.

(b) L. 2. de part. An. c. 1. p. 116. E. & c. 9. p. 1130. D.

L. 3. de part. an. c. 4. p. 1151.

D. Et 1152. F. de Gen. an.

c. 4. p. 1257. D. & c. 6. p. 1262.

F. de Somn. & vig. c. 3.

p. 1462. D. de Resp. c. 8.

1506. D.

(c) de Gen. An. Ex. 53.

p. 218. & Ex. de Ymbil.

p. 399.

(d) Dis. de Hep. c. 3. in fine.

(e) de Hipp. & Plat. Decr. L. 6. c. 8. cl. 1. f. 265. F.

E 3

qui

(e) ἀπορον ἰκανῶς.

(f) Hist. 4.
nat. L. 1.
Quæst. 2.
p. 14.

(g) L. cit.

(h) Sect. post.
c. 5. par. 7 p. 27.

qui, quod vena ab hepate ortum ducant, vel cæcum etiam videre, scribit. (f) Multo minus nos movet communis illa objectio dum, si vena ex corde orientur, omnes quoq; venas cordi continuas esse debere, contendunt: quod tamen de vena Porta, etiam ipso Galeno (g) attestante dici non possit, utpote quæ Cor non attingat, sed hepar, in quod omnes etiam vena tantum conveniunt. Hæc, inquam, objectio nos non movet, cum non adeò graviter, ut quidem primo intuitu apparet, nos feriat. Nam rami Porta cum Cavæ ramis ita conjuncti sunt, ut hinc Porta nonnullis Cavæ appendix vocetur. Quod cum nuper paulò fusius in *Dissert. Nostra de Nutr. Fetus Human. utero* (h) declaraverimus, hic repetere superfedemus.

XXCIV Sed & quod ad secundum, negamus dari in Hepate organa distributionis. Cum enim, ita consentiente Natura, jam ab omnibus ferè Anatomicis per organa distributionis non venæ sed Arteriæ intelligantur, & per has non verò illas sanguis in omnes corporis partes feratur: Arteriæ etiam maximæ non in Hepate sed potius Corde reperiantur; quis quæso non videt, in Corde potius quam Hepate dari organa distributionis? Quamvis & in Hepate organa ejusmodi dari concedamus, modò per ea non intelligant Universalia, quæ toti Corpori sanguinem distribuunt, sed particularia tantum, nimirum, exiles arteriolas, à Cæliaca per summam Hepatis partem dispersas, Jecori nutrimentum Cordisque calorem suppeditantes.

XXCV. Sunt præterea circa Hepar excrementorum receptacula

(g) τῆς δ' ἐπὶ ταῖς πύλαις φλεβὸς ἔδαμῶς ἀν' ἀρχῇ ἢ τελευτῇ νομίζοιτο, ἢ καρδία, μὴ αὐτῆς ἐκείνης τῆς φλεβὸς εἰς τὴν καρδίαν περαινώσεως, ἀλλ' εἰς τὸ ἥπαρ, ὃ ἀρχῇ τε ἅμα καὶ τελευτῇ συμπίσῃ εἰς φλεβῶν.

acula, imò esse debebant non quidem, quia in Hepate sanguificatio ipsa fit sed quia in illo segregatio fit heterogeneorum, ut eò melius in Corde *αιματωρις* celebrari possit. Sicut enim Cibi illa pars, quæ excrementis aliquibus scatet, antequam Culinæ inferatur, prius mundificatur, & ab omnibus sordibus vindicatur: Ita etiam necesse est, ut priusquam humanæ culinæ alimentum illud, quod à partibus diversas ob causas refluit, & cui heterogenea quædam admixta sunt, tradatur, prius purificetur, & ab omnibus heterogeneis quantū possibile separetur.

Quod verò tandem læso hepate sanguificatio lædatur, non fit, quia in illo sanguificatio celebratur, sed quia tum in eo non tantum id quod inutile plane est & recrementitium, atque sanguificationi maximè noxium, bilem intelligo, non segregatur, verum etiam quia id, quod chylo aliàs diluendo utile adhuc & necessarium est, de lymphæ Bartholinianæ sermo, hac ratione non suppeditatur. Ita etiam læso ventriculo, læsis venis lacteis, aliisque partibus, læditur sanguificatio, cum tamen, quod in iis sanguificatio fiat, dicere velle, absurdum planè sit, & à veritate maximè alienum.

Quæ cum ita sint, quis quæso non cernit, quam speciosa fuerint media, quibus Galenici Hepatis facultatem *αιματοποιητικην* probare conati sunt? Quod sanè cum plurimi docti Viri æquè advertissent, assumere tamen cogebantur, quia iis pondus maximum addebatur inventum *Asellii*, clarissimorum Anatomicorum autoritate ac experientiâ defensum. Vasis enim Lacteis inventis contraversiam illam de loco *αιματωσεως* decisam planè jam esse gloriabantur, nec aliquem facile contradicturum, qui visum suum consuluerit, & oculis suis fidem habere voluerit,

Senn. L. 3.
Pract. part.
3. c. 1. p. 414. b.

Alt,

XXCIX

Ast, optime Divinus Seneca: *Multum egerunt qui ante nos fuerunt, sed non peregerunt. Multum adhuc restat operis, multumq; restabit, nec ulli nato post mille secula praecludetur occasio aliquid adhuc adjiciendi. Rerum namq; Natura, utidem alibi inquit, sacra sua non simul tradit: Initiatos nos credimus: in vestibulo ejus haeremus. Illa arcana non promiscue nec omnibus patent: Reducta & in Interiore sacrario clausa, ex quibus aliud haec atas, aliud quae post nos subibit, accipiet.*

XXCIX.

Et certe, quod rerum Natura sacra sua non simul tradat, si nullâ alia re, vel historia de *aliquo* tantum satis superque demonstrari potest. Licet enim *Asellius* venas Lacteas felicissimè invenerit, licet reliqua Anatomicorum accuratiorum turba veritatem earum rationibus & & multis sectionum myriadibus doctissimè demonstraverit, progressum tamen earum veramque insertionem omnes ignorarunt, dum eas ex intestinis per mediam mesenterii glandulam vergere, & in hepar terminari putarunt, chyloque Hepati deferendò destinarent.

XC.

Gratulabatur sibi Hepar de tanto invento quo sanguificationem aeternam ob defensores summos sibi pollicebatur, non tamen in aeternum. Postquam enim Cl. *Joannes Pecquetus* paucis retrò annis (a) Lutetiae Parisiorum nova quaedam chyli vasa, è chyli receptaculo, infra Mesenterii centrum sito, (quod Celeberr. *Jacobus Mentelius*, *Aesculapius Parisinus*, jam longè ante (b) à se, etiam attestante Cl. *Gvil. de Henaut* (c) observatum, ac Philiastris demonstratum, *Chyli quasi Impluvium seu Confluvium* vocat) (d) emergentia, & modò simplici modò duplici ductu intra Thoracem ascendentia, inque axillarem terminantia in Brutis feliciter invenisset, eademque in Homine pari felicitate in Theatro Hafniensi Celeberrimus *Th. Baribolinus* demonstrasset, magnam jam digni-

(a) An. 1650.

(b) An. 1629.

(c) in clypeo
telis Car. 1c
Noble obje-
cto. p. 7.(d) in Fpist.
ad Pec. qu. P.
149. edit. Pa-
risult.

dignitatis amiffæ partem Cor recuperavit. Partem inquam, totam namque recipere non potuit, quia Venæ quæ ex Mefenterio ad Hepar vergunt, pro lacteis habebantur, chylumque ex Glandulis Lumbaribus lacteis Bartholinianis in homine, (quibus aliorum observatio dein etiam receptaculum addidit) aut ex receptaculo Menteliano in brutis, ad hepar deferre credebantur.

Diviferunt igitur hæc duo viscera, Cor & Hepar, mediante Clariffimo *Bartholino* munus suum, ita ut tenuem imprimis Chylum Cor per venas lacteas Thoracicas, illas nimirum, quæ ex glandulis lumbaribus aut receptaculo vergunt, & axillari inferuntur, Hepar verò crassiorrem per lacteas abdominis, coquendum & in sanguinem convertendum afcisceret.

Tulit quidem hæc omnia Hepar ægerrimè, iniquiffimoque animo, & per Patronos suos se suamque Majestatem pro virili defendit. Verum quia manus multorum Anatomicorum oculatæ contrarium demonstrarunt, cedere cogebatur, almamque victoriæ palmam cordi concedere.

Erat autem hæc inventio Lactearum Thoracicarum Prodomus certiffimus, qui interitum Hepatis appropinquantem, imò præsentem, non vanè nunciavit. Cui accesserunt modernorum Anatomicorum curæ & cogitationes, in contemplandis rimandisque interioribus corporis penetralibus. Quibus adde insultus Pecquetianorum, omnem planè Sanguificationis laudem Hepati eripientium; quos tamen masculè sustinuit, quia Lacteas ex mesenterio ad se produci omnes adhuc anatomicos credere probe perspectumque habuit.

Cæterum & hic per brevi vanoque se oblectavit gaudio. Sicut enim *nec mundus major duobus solibus potest re-*

F

gi, nec

gi, nec duo summa regna salvo statu terrarum potest habere; Ita etiam mundus minor duo sanguificationis organa formare non potuit. Quod cum vidissent plurimi, quomodo tamen discordia hæc componenda sit, non viderunt. Per lacteas enim mesentericas in glandulas lumbarès, & ex iis per lacteas thoracicas ad Cor chylum ferri, nemo iam, nisi in Anatomia maximè peregrinus negare potuit: Sed & ad Hepar venas similes vergere ocularis demonstratio evincere videbatur.

XCIV.

Dieffit de
Hepate. c. 6.

L. c. c. i. in fin.

Cæterum in tali Labyrintho hærentibus omnibus, prodiit ecce omnium Anatomicorum hoc seculo oculatissimus *Thomas Bartholinus*, qui *ὁ γὰρ ὁ τὸ ξη* (ut loquitur *Cl. Roslincius*) *Immortali nominis cum gloria*, multâ experientiâ edoctus, certis indubitatissimè rationibus & oculari demonstratione firmatus, primum discipulis suis aliisque amicis multoties, dein & universo Orbi literato, in tractatu suo de *Vasis Lymphaticis in Bratis* inventis edito, quem jure aureum modo laudatus *Roslincius* nominat, demonstravit, Vasa illa quæ ex Mesenterio in Hepar inferuntur, non esse venas Lacteas, similes lacteis *Asellianis*, quæ in in Receptaculum glandulasque *Bartholinianas* chylum eructant, ut quidem omnes hæctenus crediderunt, sed esse Vasa sui generis, quæ non ex glandulis Lacteis ad hepar, sed ex Hepate ad glandulas illas, non chylum, sed aquam sinceram vehunt, ut merito *Lymphatica seu Aquosa* vocanda sint.

XCVI.

Barth. de vas.
Lymph. in
brutis inven-
tis c. 8. p. 56.

Excidit hoc novo invento (verbis utor *Clarissimi Inventoris*) *omni sanguificationis spe tot seculorum applausu decantatum Hepar*. Imò profectò *Vir Celeberrime*, excidit, nec excidisset, nisi inventum Tuum acutissimum id excidere fecisset. Merito igitur Tibi omnem jam obtentæ victoriæ laudem cor defert, quod ni fallor hisce aut
fimi.

similibus Te alloquens audio verbis: *Salve Anatomicorum hujus seculi Princeps, Salve unice dignitatis mea vindex, Salve oculatissime Bartholine: Tu officii mei laudem mihi reddidisti; Tu Sanguificationem mihi jure competere ostendisti; Tu, quod Galenus quod tot alii Viri Clarissimi maximam meam cum ignominia haecenus approbarum, falsum esse demonstrasti; Tu, quod Hippocrates, quod Plato, quod alii viri sapientissimi haecenus tentarunt, implexisti: Verbo ut dicam; Tu, quod mihi hepar vi eripuit, ereptumq; per bis octo secula tot Procerum sententiis firmatum servavit, reddidisti. Accedite igitur, accedite inquam omnes quotquot Theatris Anatomicis cum applausu praestis Anatomici Clarissimi, imò accedite, & vindici meo gratulationem facite. Nam quod Hippocrates & Plato in notitiam viarum non pervenientes asserere, Pecquetus vasa Lymphatica ignorans defendere, non potuerunt, hoc Bartholinus meus invento suo & asseruit & defendit. Talia sunt quae Cor meditatur gratum, cui de tanto Patrono ac duce merito semper gratulamur.*

Verfatúr itaque nunc augustissimum Viscus in maximo bonorum suorum fastigio, neque jam insultus Aristotelicorum, aut Galenicorum speciosos ausus, quos eruditissimo plurimorum Anatomicorum, & imprimis Cl. Bartholini (*) calamo feliciter haecenus elusif, quam moratur, sed potius de obtento ab omnibus iis, qui veritatem ipsam, non verò propria somnia sectantur, sanguificationis splendore, mirum quantum gloriantur. Imò latiori jam animo alimentum, quod in ventriculo chyli formam assumpsit, & per pylorum in intestina tenuia elapsum, ex illis à lacteis mesaraicis attrahitur, ac Receptaculo Glandulisq; Lumbaribus infunditur; & exinde in Thoracicas Lacteas expressum, per illas in axillarem sinistram, cui inseruntur, eru-

F 2

statur,

(*) Inspecil.
binis &
vafis Lymph.
An. 1655. &
An. 1660.
colle&is.

Etatur, atq; sic sanguini circulari motu ad Cor decurrenti mistum ei coquendum traditur: Hoc inquam alimentum letiori jam voluntate in dextro thalamo excipit, atq; in purpuram alimentalem convertit, cui dein per circulationis leges sinistrum ventriculum, solam sanguinis arteriosi officinam, ingresso, totalem ac debitam perfectionem benignissime impertit.

XCIIX. Ast ob illatam hactenus sibi injuriam Hepati insolenti hanc sempiternâ lege ascribit poenam, ut sibi in sanguificationis opere imposterum perpetuò seruiat, atq; à remeante sanguine bilem ac Lympham segreget, & illam per meatus huic numeri addictos in vesiculam canalemq; biliarium, hanc verò per Vasa Lymphatica Bartholiniana Receptaculum Glandulasq; Lumbares excernat.

XCX. Universo autem terrarum orbi nullum jam alium, præter suæ fortissimiq; sui defensoris Bartholini gloriæ laudisque deprædicandæ injungit laborem.

C. Cui mandato ne refragari videamur, in perpetuam istius victoriæ recordationem, & æternam ejusdem hactenus masculè retentæ memoriæ, devotâ manu hanc triumphalem affigimus

Tabulam:

CORDI.
NOBILISSIMO. VISCERI.
PRINCIPI. CORPORIS. NOSTRI. PARTI.
GRATO. ANIMÆ. VITÆQUE. SOLIO.
SUMMO. CALIDI. INNATI. THRONO.
IVCUNDO. SPIRITVS. VITALIS. ARCHITECTO.
LIMPIDO. GRATIOSI. LIQUORIS. FONTI.
VERO. VASORVM. SANGVIDVORVM. PRINCIPIO.
VNICÆQUE. SANGUINIS. OFFICINÆ.

ET.

HONORVM. CORDIS. VINDICI. INCOMPARABILI.
PRIMOQ; VASORVM. LYMPHATICORVM. INVENTORI.

THOMÆ. BARTHOLINO.

PROFESSORI. REGIO.

ANATOMICOORVM. PRINCIPI.

CVIVS. DVCTV. AVSPICIISQVE.

HEPAR.

SANGVIFICATIONIS. LAVDEM.

QVAM. PER. BIS. OCTO. SECVLA. OBTINVERAT.

CORDIQVE. INIVSTE. ERIPVERAT.

DEPOSVIT.

CORDI. REDDIDIT.

ET. IN. PERPETVVM. EIVS. IVS. ITERVM. CONCESSIT.

TABVLAM. HANC. TRIVMPHALEM.

HVMILI. ANIMO. DICANT.

INQVE. SEMPITERNAM. REI. BENE. GESTÆ. MEMORIAM.

DEVOTA. MANV. AFFIGVNT. VERITATIS.

CLIENTES.

INTERPRETE.

GEORGIO. SEGERO, THORVNENSI.

FRATRES VESTRI
GALLO ANIMA VITAE ET
SVMNO CADE TANTO
LITVRO SVPTVSTALZ AN
LITVRO GATON LITVRO
VERO VASORVZ SAKVAVDORVZ
VNICAVORVZ SANGVITVZ
ET
MONORVM GORDIS VINDRE
BRIMO VASORVM LITVRO
THOMAS BILITVRO
PROFESSOR VESTR
ANATOLIOVM PRINCIP
CVIVS DVCTV AN EPIC
SVPVSTALZ AN
SANGVITVRO LITVRO
QVAM TIR BR GOTO S
CORDIQVZ SVPTVSTALZ
DEPOSITV
GORDIS BILITVRO
ET BR PORETVVM RVS
SVPVSTALZ AN EPIC
HABVIT ANIMO DRA
LITVRO SEMPVTRIAM
DEVOTAM ANIMAM
CLIENTES
INSTRVIT
GEORGIO SEBEO

LIBRARY
OF THE
UNIVERSITY OF
MICHIGAN
ANN ARBOR
MICHIGAN
U.S.A.

UNIVERSITÄTS- und Landesbibliothek
Sachsen-Anhalt
MAGDEBURG

22c 909

ULB Halle
005 136 75X

3

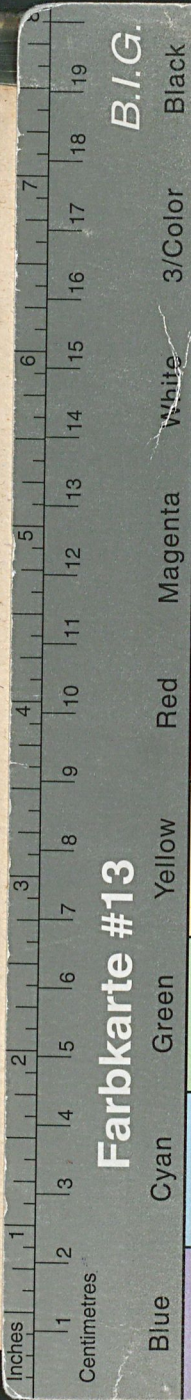

VDTZ

22c

Farbkarte #13

B.I.G.

UMPHUS
SIMO VISCERI

2

R D I

è tandem obtentam
DUCE

mo Anatomico

ARTHOLINO

Hepatis Clade

TORIAM

mum quidem

HAFNIAE

IO IOE LIV

erectus

fam verò

ASILEAE

repetitus

ERO, THORUNENSI,
lof. & Med.

JOANNEM KÖNIG, 166L

